

Ewa Rogowska

Krzyżówki ortograficzne

dla klasy IV

ROŻAK
WYDAWNICTWO

SPIS TREŚCI

Wstęp	5
Krzyżówki 1–46	6–58
Rozwiązania krzyżówek	59
Krzyżówki ortograficzne jako pomoc dla nauczyciela korzystającego z podręcznika „Dziwię się światu”	65
Propozycje wykorzystania krzyżówek ortograficznych na lekcjach z podręcznikiem „Dziwię się światu”	67

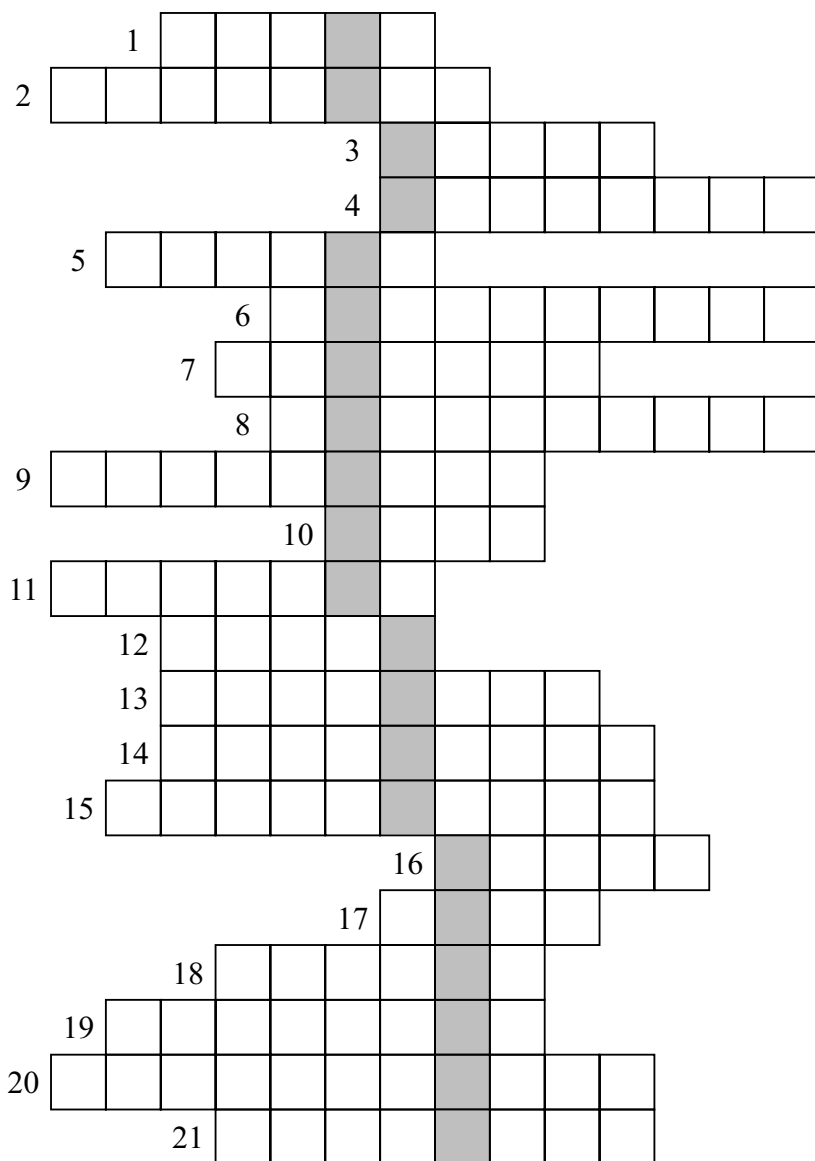
WSTĘP

„Krzyżówki ortograficzne” to materiały pomocnicze dla nauczyciela języka polskiego korzystającego z podręcznika „Dziwię się światu”. Mogą one stanowić pomoc w opracowaniu z uczniami różnych zagadnień ortograficznych, łączących się dość ściśle z tematyką tekstów zawartych w tym podręczniku. Niektóre krzyżówki zawierają wyrazy trudne ortograficznie, które wystąpiły w czytanych utworach literackich (np. w wierszu Marii Konopnickiej „Co dzieci widziały w drodze”, w „Słowiku” Andersena, w „Mazurku Dąbrowskiego”), inne – wyrazy, których nie ma wprawdzie w opracowywanym tekście, ale wiążą się z jego tematyką (np. nazwy jesiennych barw w nawiązaniu do wiersza Józefa Ratajczaka „Liście jak listy”, pisownia *sz* w wyrazach *kszałt*, *pszenica*, *pszczola*, *zdrowszy* itp. w nawiązaniu do utworów poświęconych chlebowi i kołaczowi), jeszcze inne – wyrazy, które nawiązując do tematu wiersza lub opowiadania, wprowadzają wybrane zagadnienia ortograficzno-gramatyczne (np. przyrostek *-ówka* w rzeczownikach kojarzących się ze szkołą w nawiązaniu do utworów poświęconych tematyce szkolnej; końcówka *-om* w celowniku liczby mnogiej rzeczowników nazywających ptaki i przedmioty, które można zobaczyć na niebie, w związku z wierszem Joanny Kulmowej pt. „Niebo nad miastem”). Niektóre krzyżówki służą równocześnie doskonaleniu umiejętności cichego czytania (zwłaszcza kształceniu techniki czytania wybiórczego).

Sposób korzystania z nich przez nauczyciela może być różnorodny. Część z nich – np. przepisana na tablicy lub rozdana uczniom w formie odbitek kserograficznych – może być rozwiązywana przez uczniów (indywidualnie, w grupach lub wspólnie) w ogniwie początkowym lekcji, jako wprowadzenie do tematyki zajęć, lub w ogniwie końcowym, jako ich podsumowanie i uzupełnienie, inne – rozdane w formie odbitek kserograficznych – mogą stanowić pracę domową.

KRZYŻÓWKA 1

Sprawdź, czy uważnie przeczytałeś baśń pt. „Knyps z Czubkiem”.
Jeśli czegoś nie pamiętasz, poszukaj odpowiedzi w podręczniku
„Dziwię się światu” (s. 25–33).

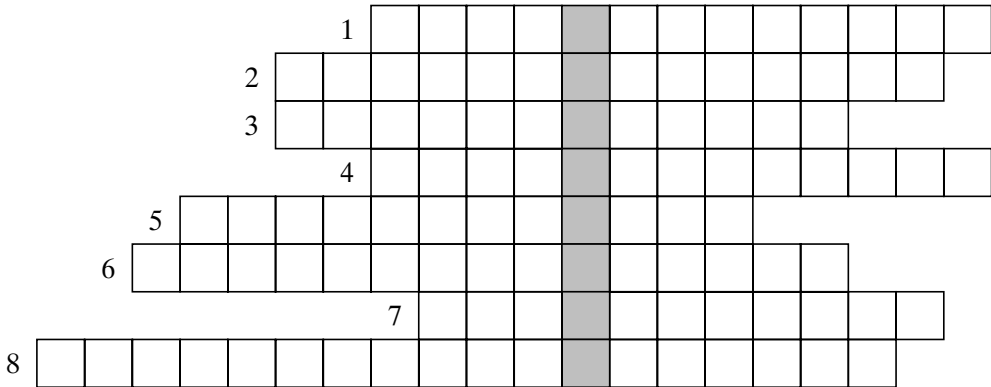

- 1) Strojono je sobie z głupoty starszej księżniczki.
- 2) Cecha, którą odznaczał się Knypś z Czubkiem.
- 3) Królowa sąsiedniego państwa urodziła dwie ----- .
- 4) Starsza księżniczka wylewała ją na każdym dworskim przyjęciu.
- 5) Obdarzyła Knypsa z Czubkiem rozumem.
- 6) Taki był stary dąb, pod którym ukryła się starsza księżniczka.
- 7) Uczucie, z jakim Knypś z Czubkiem patrzył na księżniczkę.
- 8) Była mokra od łez księżniczki.
- 9) Starsza córka zabiła przynajmniej jedną na każdym dworskim przyjęciu.
- 10) Mają go zawsze postęпки wróżek.
- 11) Pierwsza wyszła za mąż ----- księżniczka.
- 12) Księżniczka od razu zauważyła wytworny ----- nieznajomego.
- 13) Mieszkały w korzeniach dębu.
- 14) Starsza księżniczka przewracała przynajmniej jedno na każdym dworskim przyjęciu.
- 15) Knypś z Czubkiem stał się taki, gdy księżniczka obdarzyła go urodą.
- 16) Zdobily kapeluszn Knypsa z Czubkiem.
- 17) Po ożenieniu się z księżniczką Knypś z Czubkiem był nim dla jej matki.
- 18) Zachowanie Knypsa z Czubkiem było go pełne.
- 19) Knypś z Czubkiem miał u nich brylantowe klamry.
- 20) Uczucie, z którym księżniczka słuchała słodkich słówek prawionych przez kawalerów.
- 21) Część dębu, pod którą karzełki przygotowywały weselną ucztę.

KRZYŻÓWKA 2

I. Do krzyżówki wpisz słowa o podanych znaczeniach, a w wyróżnionych kratkach odczytasz rozwiązanie: wyraz nazywający wszystkie wymienione cechy.

- 1) brak uprzejmości
- 2) brak cierpliwości
- 3) brak szczerości
- 4) brak życzliwości
- 5) brak uczciwości
- 6) brak punktualności
- 7) brak rozsądku
- 8) brak systematyczności

II. Wyrazami z krzyżówki uzupełnij zdanie:

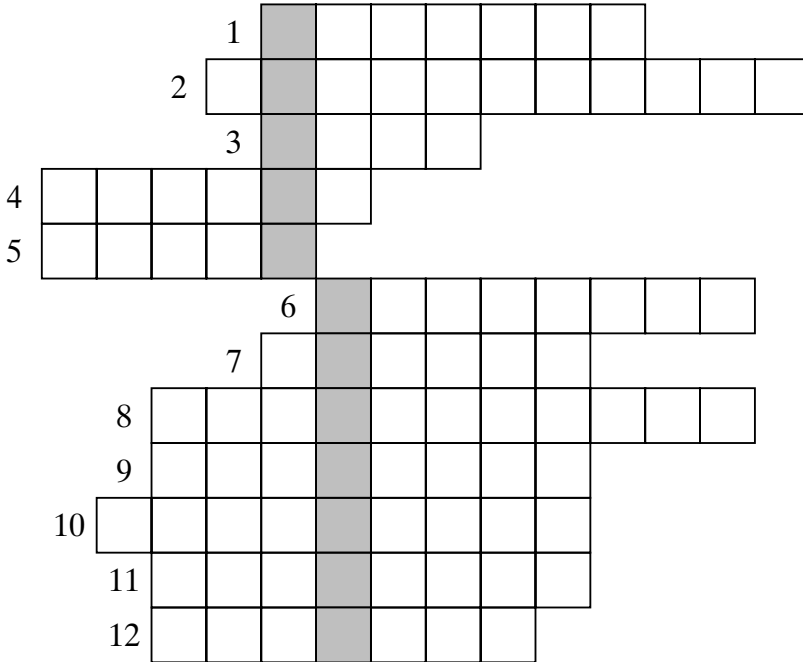
Nieuprzejmość, _____, _____,
_____, _____, _____,
_____, _____ to _____ człowieka.

III. Zaobserwuj, jak piszemy przeczenie „nie” z rzeczownikami, i uzupełnij zdanie:

Przeczenie „nie” z rzeczownikami piszemy _____.

KRZYŻÓWKA 3

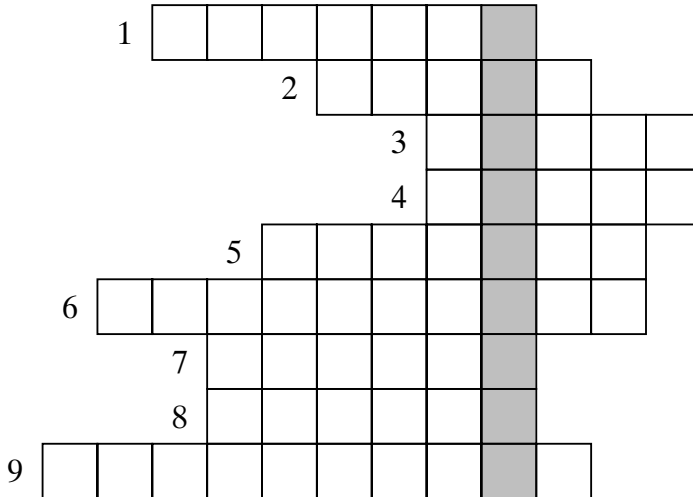
Rozwiąż krzyżówkę, wpisując do niej nazwy jesiennych kolorów.
W wyróżnionych kratkach odczytasz rozwiązanie.

- 1) kolor kasztanów oraz niektórych liści i pni drzew
- 2) kolor korzenia warzywa, które jest podobne do pietruszki
- 3) kolor jesiennych liści, wędnącej trawy i lisiego ogona
- 4) kolor jesiennych owoców, pośredni między czerwonym a białym
- 5) kolor słońca, gruszek i liści brzozy jesienią
- 6) kolor ostry, intensywny, dobrze widoczny z daleka, np. kolor czerwonych lub żółtych jesiennych liści
- 7) kolor kawy z mlekiem, żołądź, orzechów laskowych i suchych liści dębu
- 8) kolor bursztynu oraz jesiennych liści brzozy i klonu
- 9) kolor rubinu, owoców jarzębiny i liści buka jesienią
- 10) kolor śliwek i winogron
- 11) kolor ziemi, pni drzew i gnijących liści; ciemnobrązowy z odcieniem szarawym lub czerwonym
- 12) tak mówimy nie tylko o policzku, lecz również o owocu, który ma zaczerwienioną skórkę

KRZYŻÓWKA 4

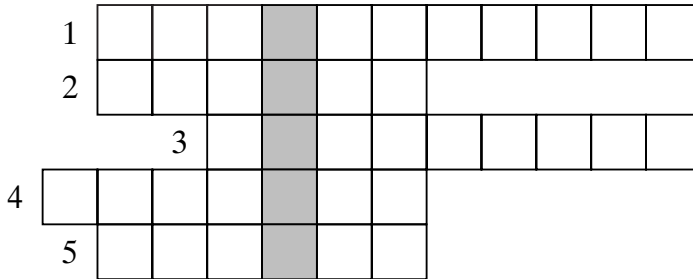
Rozwiąż krzyżówkę, wpisując do niej słowa o podanych znaczeniach, a w wyróżnionych kratkach odczytasz rozwiązanie.

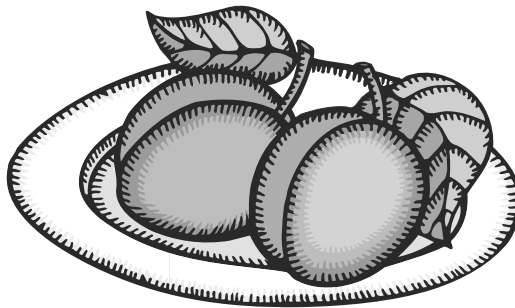
- 1) ma pomarańczowy korzeń
- 2) z ciemnoczerwonego gotuje się barszcz, z białawego otrzymuje się cukier
- 3) te okrągłe nasiona, zielone lub żółte, zjadamy w zupie i w sałatkach
- 4) warzywo o dużym, białym korzeniu, z którego robi się surówki; często porównujemy do niego ludzi zdrowych i dobrze zbudowanych
- 5) inna nazwa warzyw
- 6) ma okrągły, czerwono-biały korzeń o ostrym smaku
- 7) po utarciu używany jako przyprawa do mięs i wędlin
- 8) kiszone, konserwowe lub na mizerię
- 9) jej biały, podłużny korzeń oraz zielone, drobne listki często dodajemy do zupy

KRZYŻÓWKA 5

Rozwiąż krzyżówkę, wpisując do niej słowa o podanych znaczeniach, a w wyróżnionych kratkach odczytasz rozwiązanie.

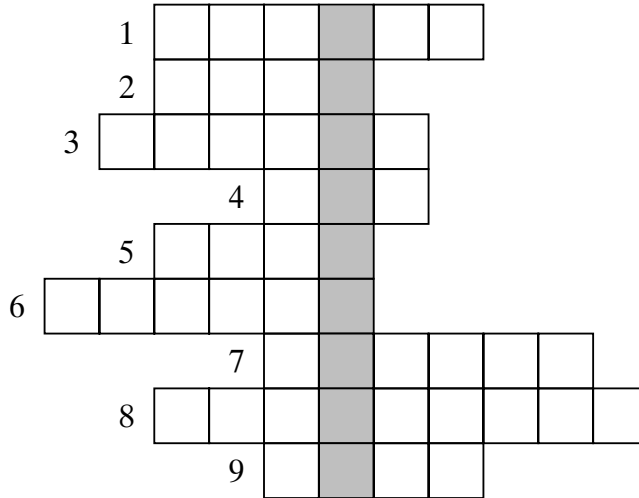

- 1) okrągłe, soczyste owoce o pomarańczowoczerwonej skórce pokrytej meszkiem
- 2) fioletowe owoce z pestką w środku
- 3) drobne, kwaskowate owoce pewnego krzewu, czarne, czerwone lub białe, przerabiane na soki, dżemy i galaretki
- 4) owoce leszczyny
- 5) małe, kuliste owoce kolczastego krzewu, z których robi się kompot lub dżem

KRZYŻÓWKA 6

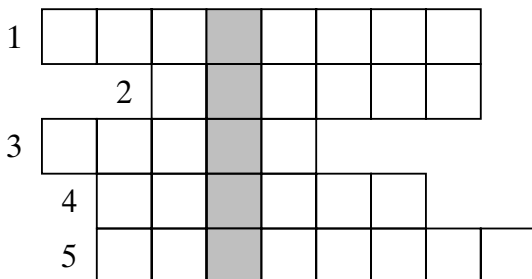
Rozwiąż krzyżówkę, wpisując do niej słowa o podanych znaczeniach, a w wyróżnionych kratkach odczytasz rozwiązanie.

- 1) podobny do myszy, ale większy
- 2) ma grubą skorupę i słygnie z powolności
- 3) gromadzi zapasy, przenosząc jedzenie w specjalnych torbach pod policzkami
- 4) kolczasty mieszkaniec polskich lasów
- 5) potężny kuzyn krowy, mieszkający m.in. w Puszczy Białowieskiej
- 6) zwierzę, które – wbrew nazwie – nie boi się wrogów, lecz odstrasza ich cuchnącą wydzieliną
- 7) ryba podobna do węża, bardzo długa i śliska
- 8) lata, choć nie jest ptakiem
- 9) pływa, skacze i rechocze

KRZYŻÓWKA 7

I. Rozwiąż krzyżówkę, wpisując do niej słowa o podanych znaczeniach, a w wyróżnionych kratkach odczytasz rozwiązanie.

- 1) mały człowiek (który jeszcze nie umie mówić)
- 2) mała owca lub baranek
- 3) mała krówka
- 4) mały konik
- 5) mały piesek

II. Uzupełnij zdanie:

W zakończeniu nazw młodych ludzi oraz małych zwierząt zawsze piszemy literę _____, nawet jeśli wymawiamy i słyszymy głoskę _____.

III. Uzupełnij zdania:

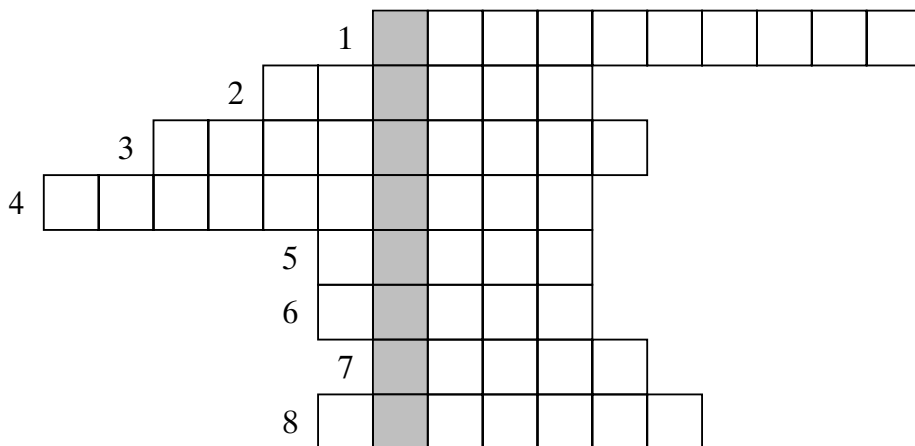
- Dziewczynki to inaczej _____.
- Ptaki, które dopiero wykluły się z jajek, to _____.
- Małe kurki i kogutki to _____.
- Malutkie kaczuszki to _____.
- Małeńkie gąski to _____.
- Małe kotki to _____.
- Małe lewki to _____.
- Małe orły to _____.

IV. Uzupełnij zdanie:

Nazwy młodych ludzi oraz małych zwierząt, które w mianowniku liczby pojedynczej kończą się na „-ę”, w mianowniku liczby mnogiej mają zakończenie _____.

KRZYŻÓWKA 8

Sprawdź, czy uważnie przeczytałeś legendę pt. „O przeświątym cudzie, którego święty Franciszek dokonał, nawróciwszy okrutnie dzikiego wilka z Gubbio”. Jeśli czegoś nie pamiętasz, poszukaj odpowiedzi w podręczniku „Dziwię się światu” (s. 41–43).

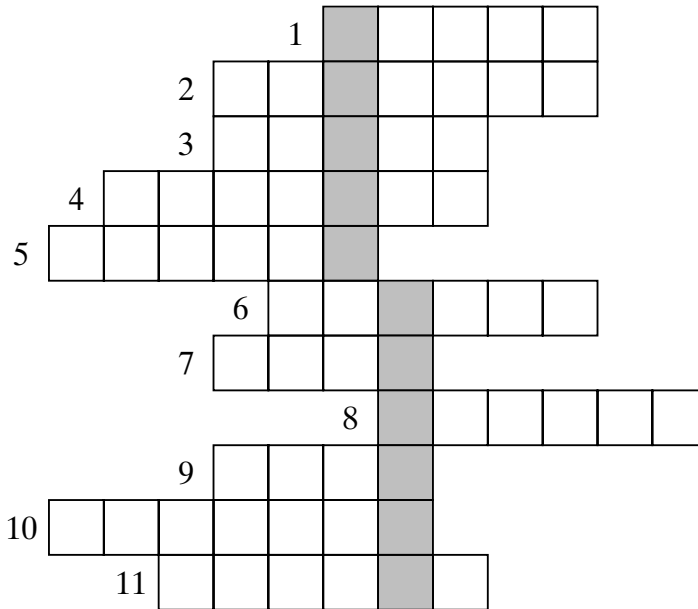

- 1) Taki był cud świętego Franciszka.
- 2) Uczucie, które mieszkańcy Gubbio żywili wobec wilka.
- 3) Zabijał je wilk.
- 4) Ludzie, z którymi święty Franciszek wyszedł z miasta.
- 5) Znak, który święty Franciszek uczynił przed spotkaniem z wilkiem.
- 6) Święty Franciszek zawarł go między wilkiem a mieszkańcami miasta Gubbio.
- 7) Wilk chodził potem po domach od ----- do ----- .
- 8) Był nim wilk, ponieważ zabijał ludzi i zwierzęta.

KRZYŻÓWKA 9

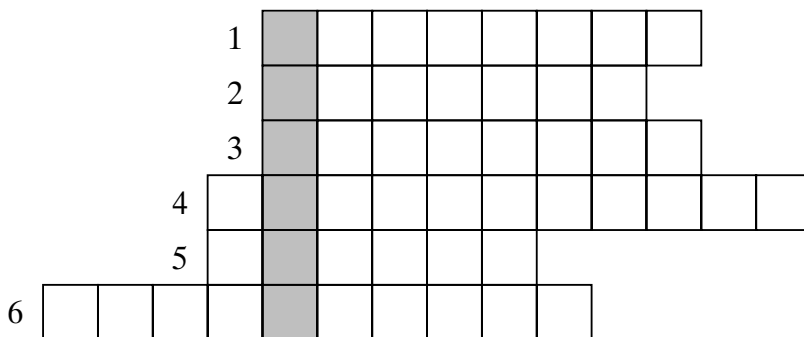
Sprawdź, czy uważnie przeczytałeś fragment opowiadania Bolesława Prusa pt. „Antek w szkole”. Jeśli czegoś nie pamiętasz, poszukaj odpowiedzi w podręczniku „Dziwię się światu” (s. 57–61).

- 1) W szkole Antka nie domykały się.
- 2) Tak Antek nazywał dom.
- 3) Stały w klasie jedna za drugą.
- 4) Miejsce, w którym uczniowie spędzali przerwę.
- 5) Antek zwinął obie ręce w ten sposób, że przypominało to ten instrument.
- 6) Uczeń, który siedzi w ławce obok.
- 7) Siedział po kątach w klasie Antka.
- 8) Nosił go w klasie nauczyciel Antka.
- 9) Nauczyciel trzymał za nie Antka, wyciągając na środek klasy.
- 10) Budynek, który przypominał Antkowi szkołę, bo ławki też są w nim ustawione jedna za drugą.
- 11) Tak nauczyciel nazwał Antka.

KRZYŻÓWKA 10

I. Rozwiąż krzyżówkę, wpisując do niej słowa o podanych znaczeniach, a w wyróżnionych kratkach odczytasz rozwiązanie.

- 1) część pióra do pisania, ale nie obsadka
- 2) klasa zerowa
- 3) praca klasowa
- 4) szkoła podstawowa
- 5) „Paluszek i ----- to szkolna wymówka”
- 6) spotkanie nauczyciela z rodzicami

II. Uzupełnij zdanie:

W zakończeniu ----- zawsze piszemy literę -----, np.

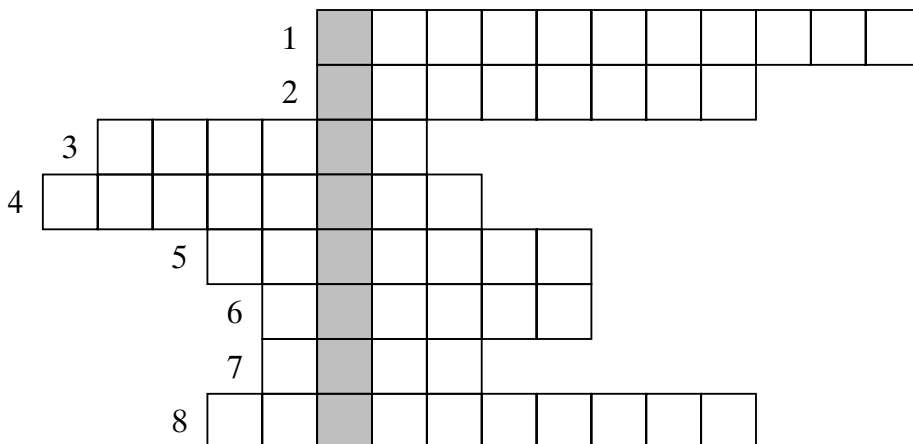
-----, -----, -----,

-----, -----, -----.

Wyjątkami są wyrazy „**skuwka**” (do długopisu), „**zasuwka**” (do drzwi) i „**wsuwka**” (do włosów), ponieważ pochodzą one od czasowników „skuwać”, „zasuwać” i „wsuwać”, w których piszemy literę „u”.

KRZYŻÓWKA 11

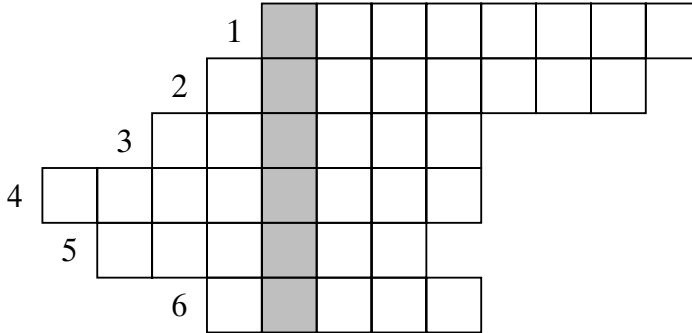
Rozwiąż krzyżówkę, wpisując do niej słowa o podanych znaczeniach, a w wyróżnionych kratkach odczytasz rozwiązanie.

- 1) gatunek kwiatów, którymi często ozdabia się groby
- 2) ofiarowujemy ją za zmarłych
- 3) uczucie, które nam towarzyszy na cmentarzu
- 4) pęk kwiatów, który kładzie się na grobie
- 5) pasek materiału, którym ozdabia się kwiaty
- 6) rozpacz i smutek po śmierci bliskiej osoby
- 7) mogiła
- 8) ich pamięć w dniu Wszystkich Świętych czcimy w szczególny sposób, ponieważ jesteśmy ich potomkami

KRZYŻÓWKA 12

I. Rozwiąż krzyżówkę, wpisując do niej nazwy miejscowości utworzone od podanych imion. W wyróżnionych kratkach odczytasz rozwiązanie.

1) Piotrek	2) Tomasz	3) Bolek
4) August	5) Krak	6) Jan

II. Pokaż te miejscowości na mapie Polski.

III. Nazwami tych miejscowości uzupełnij tabelę:

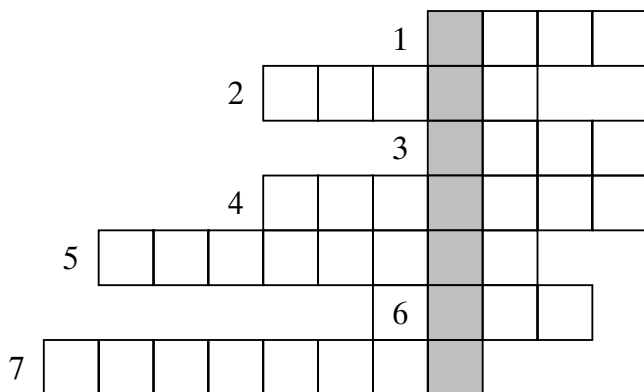
Ponoć kiedyś mieszkał tu smok.	-----
W ___ Podlaskim znajduje się słynna stadnina koni.	-----
Nad tym śląskim miastem wznosi się wspaniały zamek.	-----
Miasto to otaczają liczne jeziora.	-----
W tym mieście przed wiekami odbywały się sejmy i posiedzenia trybunału, dlatego nazywa się ono ---- Trybunalski.	-----
W Polsce są dwa miasta o tej nazwie: ___ Mazowiecki i ___ Lubelski.	-----

IV. Uzupełnij zdanie:

W nazwach miejscowości zakończonych na ----- zawsze piszemy literę ----, np. -----, -----, -----, -----, -----.

KRZYŻÓWKA 13

Sprawdź, czy uważnie przeczytałeś legendę pt. „Orle gniazdo”. Jeśli czegoś nie pamiętasz, poszukaj odpowiedzi w podręczniku „Dziwię się światu” (s. 78–79).

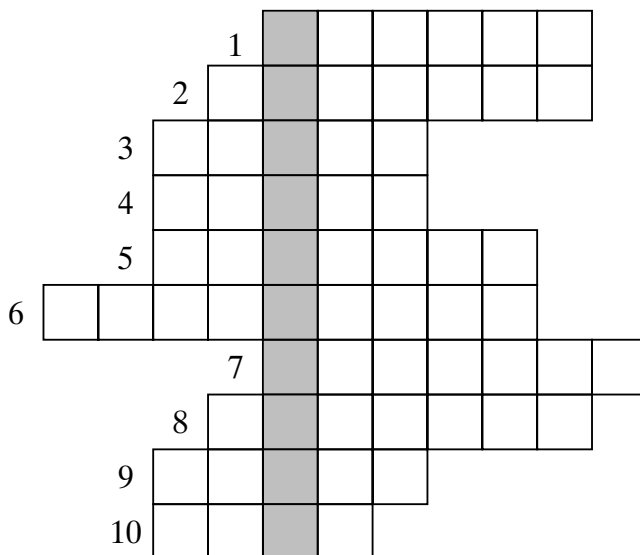

- 1) Imię księcia, który wędrował po świecie w poszukiwaniu nowej siedziby dla swego ludu.
- 2) Ptak, którego pojawienie się zostało uznane przez Lecha za dobry znak.
- 3) „---- nasz nazwiemy Gniezno” – powiedział Lech do swoich towarzyszy.
- 4) Towarzyszyli Lechowi w poszukiwaniu nowej siedziby.
- 5) Takiego koloru były rzeki, jeziora i niebo w kraju, w którym osiadł Lech.
- 6) Drzewo, na którym biały orzeł uwił gniazdo.
- 7) Ich łopot usłyszał książę Lech, zanim zobaczył orła.

KRZYŻÓWKA 14

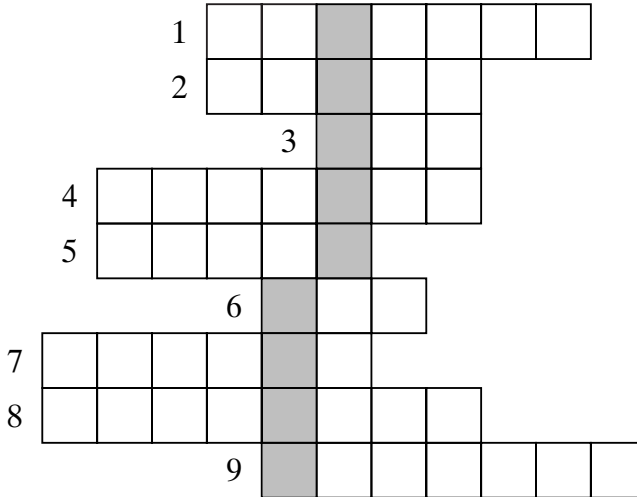
Sprawdź, czy dobrze znasz polski hymn narodowy. Jeśli czegoś nie pamiętasz, poszukaj odpowiedzi w podręczniku „Dziwię się światu” (s. 84–85).

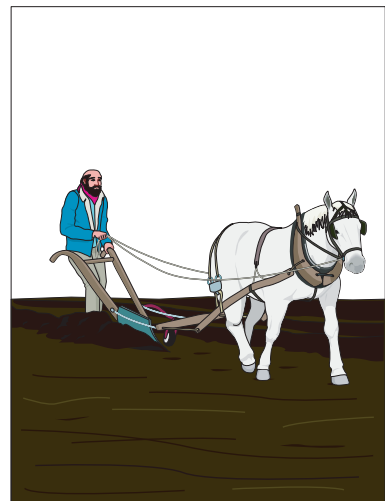
- 1) Jeszcze nie zginęła.
- 2) Melodia, na którą śpiewa się polski hymn narodowy.
- 3) Jeśli chodzi o „Mazurek Dąbrowskiego”, jest nim Józef Wybicki.
- 4) Złączy się z nim wojsko Henryka Dąbrowskiego po powrocie do Polski.
- 5) Ostatnie słowo pierwszego wersu polskiego hymnu narodowego.
- 6) Polski wódz, który odbędzie marsz z ziemi włoskiej do Polski.
- 7) Bęben wojskowy, o którym mowa w polskim hymnie.
- 8) Nazwisko autora polskiego hymnu narodowego.
- 9) Imię autora polskiego hymnu narodowego.
- 10) Jest nim w Polsce pieśń pt. „Mazurek Dąbrowskiego”.

KRZYŻÓWKA 15

Rozwiąż krzyżówkę, wpisując do niej wyrazy związane z krajobrazem dawnej wsi. W wyróżnionych kratkach odczytasz rozwiązanie.

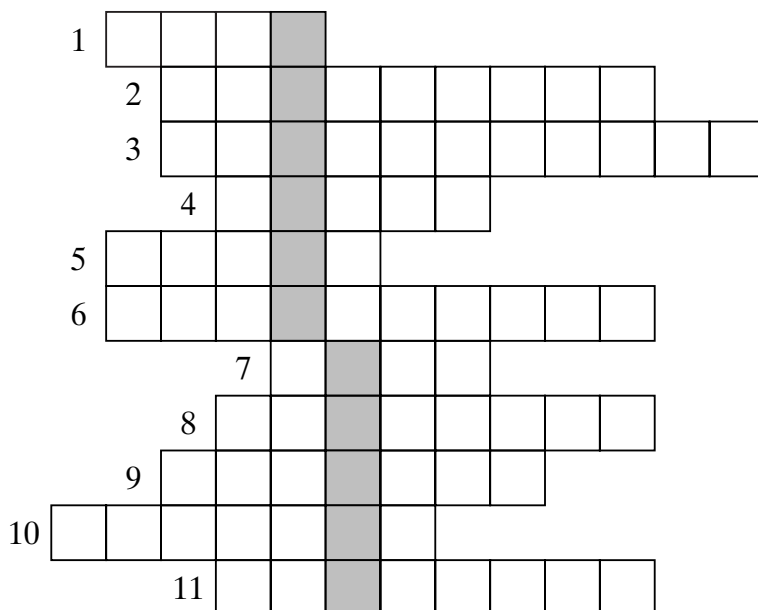

- 1) przybijano ją do końskiego kopyta, aby je chronić przed ścieraniem
- 2) prosty, wiejski dom
- 3) pojazd ciągnięty przez konie, używany do przewożenia ciężarów
- 4) czerpano z niej wodę
- 5) narzędzie do orania ziemi, starsze od pługu
- 6) samiec krowy, wykorzystywany dawniej do ciągnięcia wozu, sochy lub pługu
- 7) budynek, w którym pracuje kowal
- 8) dach ze słomy
- 9) dróżka

KRZYŻÓWKA 16

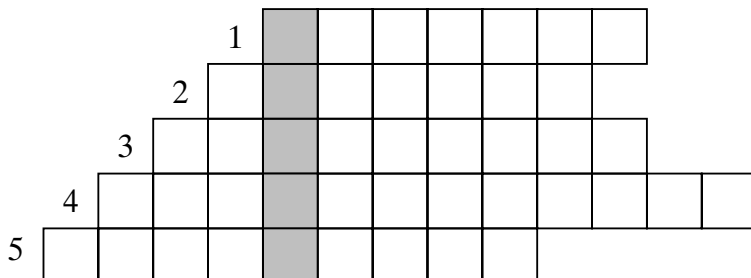
Rozwiąż krzyżówkę, wpisując do niej wyrazy kojarzące się z zimą.
W wyróżnionych kratkach odczytasz rozwiązanie.

- 1) ostry, siarczysty
- 2) można się na niej ślizgać
- 3) zimą często spada poniżej 0°C
- 4) gra, do której potrzebne jest lodowisko
- 5) figurowe lub hokejowe
- 6) jeździ na sankach
- 7) jedna z trzech części bałwana
- 8) jeździ na nartach
- 9) zimno, mroźno
- 10) śniegowe kulki, którymi dzieci rzucają się dla zabawy
- 11) kształt śnieżynki

KRZYŻÓWKA 17

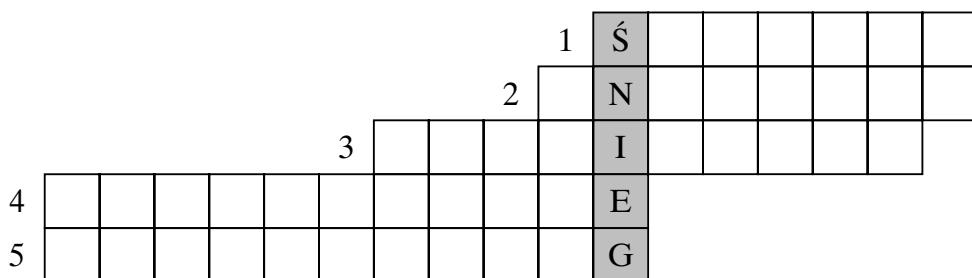
I. Rozwiąż krzyżówkę, wpisując do niej słowa pokrewne do wyrazu „śnieg”. W wyróżnionych kratkach odczytasz rozwiązanie.

1) kulki, którymi dzieci rzucają się dla zabawy	3) gwiazdka śniegu
2) mały, drobny śnieg	4) biały jak śnieg, bardzo biały
	5) ciepłe buty chroniące przed zimnem i śniegiem

II. Do krutek krzyżówki wpisz – zgodnie z liczbą i położeniem liter – wybrane z ramki słowa pokrewne do wyrazu „śnieg”. Wyjaśnij znaczenie wpisanych wyrazów.

odsnieżanie, przebiśnieg, Śnieżka, śnieżycyca, zaśnieżony

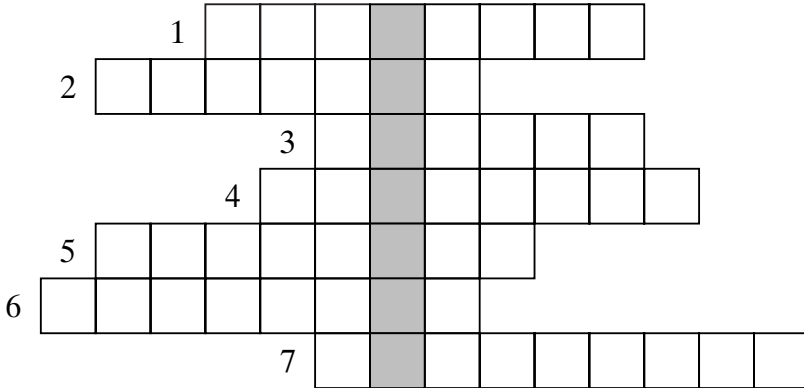

- 1) _____
- 2) _____
- 3) _____
- 4) _____
- 5) _____

III. Wyjaśnij, dlaczego w wyrazach pokrewnych do słowa „śnieg” piszemy „ż”. Podaj przykłady „zimowych” wyrazów, w których: a) „ó” wymienia się na „o”; b) „rz” wymienia się na „r”.

KRZYŻÓWKA 18

I. Rozwiąż krzyżówkę, wpisując do niej nazwy ozdób choinkowych. W wyróżnionych kratkach odczytasz rozwiązanie.

- 1) kolorowe, papierowe, wieloczęściowe ozdoby, często oplatające całą choinkę
- 2) owoce w skorupkach, które wiesz się na choince, często pomalowane na złoto lub na srebrno
- 3) kula z cienkiego, kolorowego szkła
- 4) płoną na choince
- 5) upominki
- 6) umieszcza się ją na czubku choinki na pamiątkę światła, które zaprowadziło pasterzy do Dzieciątka
- 7) małe, czerwone, rajskie owoce, często wieszane na choince

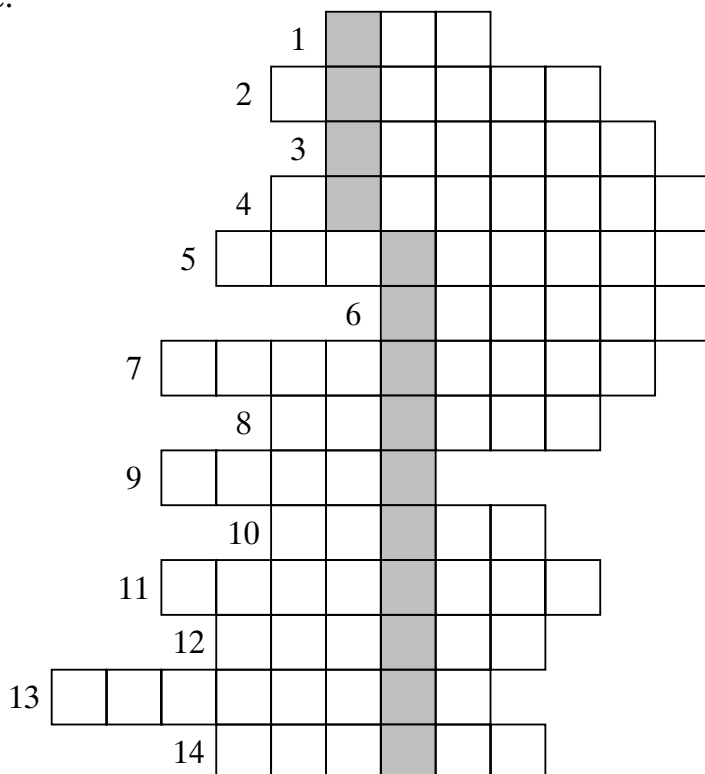
II. Nazwami wpisanymi do krzyżówki uzupełnij kolejno linijki wiersza wzorowanego na „Choince” Ludwika Jerzego Kerna:

Tutaj sztucznego śniegu poduchy,
na nich srebrzyste, długie -----,
tu białe sople w zielone krechy,
tu malowane złotem -----,
tutaj bębenek, skrzypce i trąbka,
wyżej ogromna złocista -----,
tu papierowe, lekkie laleczki,
dalej prawdziwe płonące -----,
tutaj aniołek z książki wycięty,
a tutaj leżą liczne -----.
W dole cukierki i słodkie ciastka,
na samym szczycie złocista -----,
wszędzie z piernika śliczne serduszka
oraz maleńkie rajskie -----.

KRZYŻÓWKA 19

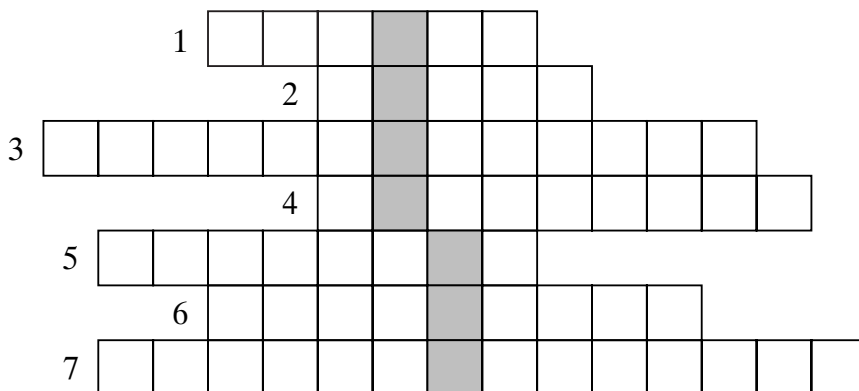
Rozwiąż krzyżówkę, wpisując do niej „bożonarodzeniowe” wyrazy o podanych znaczeniach. W wyróżnionych kratkach odczytasz rozwiązanie.

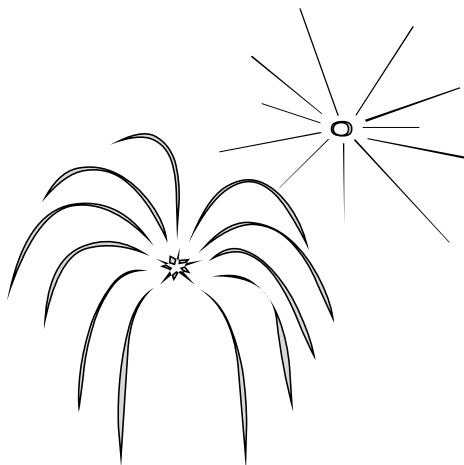
- 1) narodził się w Betlejem, choć istniał od początku świata
- 2) pieśni śpiewane w okresie Bożego Narodzenia
- 3) miejsce, w którym Maryja złożyła Dziecię po narodzeniu
- 4) miejscowość, w której narodził się Jezus Chrystus
- 5) księga, która opisuje narodziny Dzieciątka
- 6) imię cesarza, który rządził Rzymem, gdy narodził się Jezus Chrystus
- 7) wół i osioł
- 8) budynek, w którym narodziło się Dzieciątko
- 9) władca Judei, który dążył do zabicia Dzieciątka
- 10) wraz z Maryją opiekował się Dzieciątkiem
- 11) pierwsi odwiedzili Dzieciątka
- 12) pora doby, w której odprawia się pasterkę
- 13) inna nazwa mędrców, którzy odwiedzili Dzieciątka
- 14) tyłu było mędrców, którzy odwiedzili Dzieciątka

KRZYŻÓWKA 20

Sprawdź, czy uważnie przeczytałeś opowiadanie Zofii Kossak-Szczuckiej pt. „Dlaczego obchodzimy uroczyste sylwestra”. Jeśli czegoś nie pamiętasz, poszukaj odpowiedzi w podręczniku „Dziwię się światu” (s. 124–125).

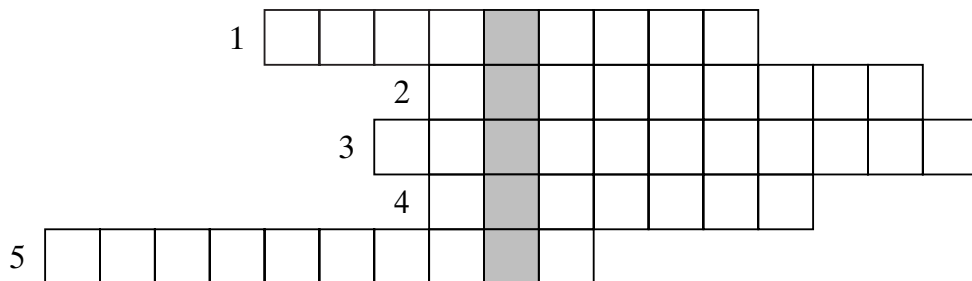

- 1) Pora doby, kiedy kończy się stary rok, a zaczyna nowy.
- 2) Podziemia Lateranu, gdzie zamknięty był Lewiatan.
- 3) Inaczej: prorocтва.
- 4) Rok, na który przepowiadano koniec świata.
- 5) Imię papieża, który był poprzednikiem Sylwestra II.
- 6) Zapalono je w noc sylwestrową 1000 r.
- 7) Uważano, że był nim papież Sylwester II, który budował dziwne maszyny.

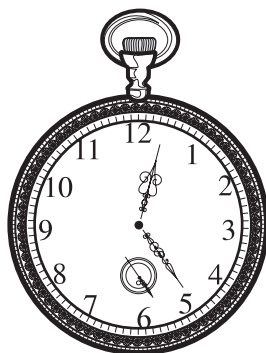

KRZYŻÓWKA 21

Rozwiąż krzyżówkę, wpisując do niej wyrazy o podanych znaczeniach. W wyróżnionych kratkach odczytasz rozwiązanie.

- 1) Część zegara, która obiega tarczę i pokazuje godziny, minuty oraz sekundy.
- 2) Część urządzenia, np. zegara, która składa się z wielu ruchomych elementów.
- 3) Rzemieślnik, który naprawia zegary.
- 4) Ciężarek zawieszony u dołu zegara. Kołysząc się miarowo, odmierza czas.
- 5) Urządzenie, którym mierzymy czas; inaczej zegar.

KRZYŻÓWKA 22

I. Uzupełnij podane niżej przysłowia przeczeniem „nie” pisany łącznie lub rozdzielnie.

----- pamięta wół, jak cielęciem był.

Zgoda buduje, ----- zgoda rujnuje.

Mądry ----- gardzi niczyją radą.

----- czyń drugiemu, co tobie ----- miłe.

----- prawda i fałsz zawsze na wierzch wyjdą.

----- wywołuj wilka z lasu.

----- szczęście rozumu nauczy.

Żeby kózka ----- skakała, toby nóżki ----- złamała.

----- cierpliwość prędzej spóźni, niż przyspieszy.

Grzeczność nic ----- kosztuje.

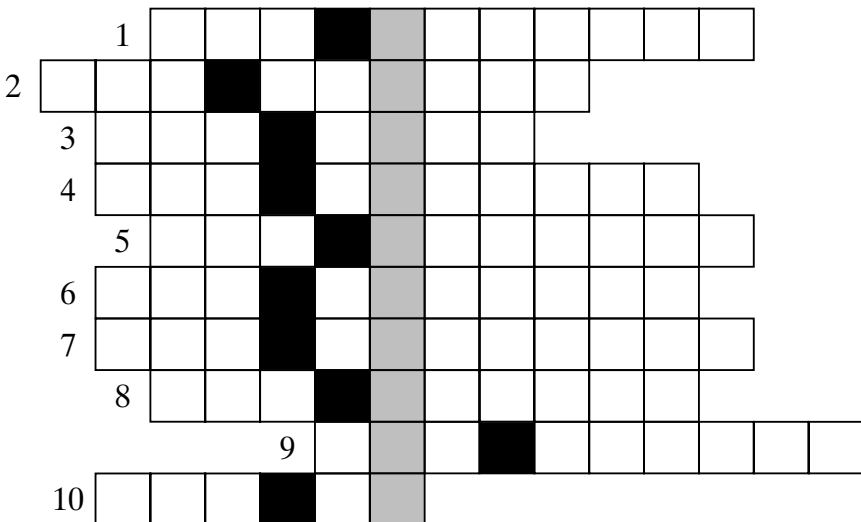
Kto sam kłamie, innym ----- wierzy.

Kto pyta, ----- błądzi.

----- szczęścia chodzą po ludziach.

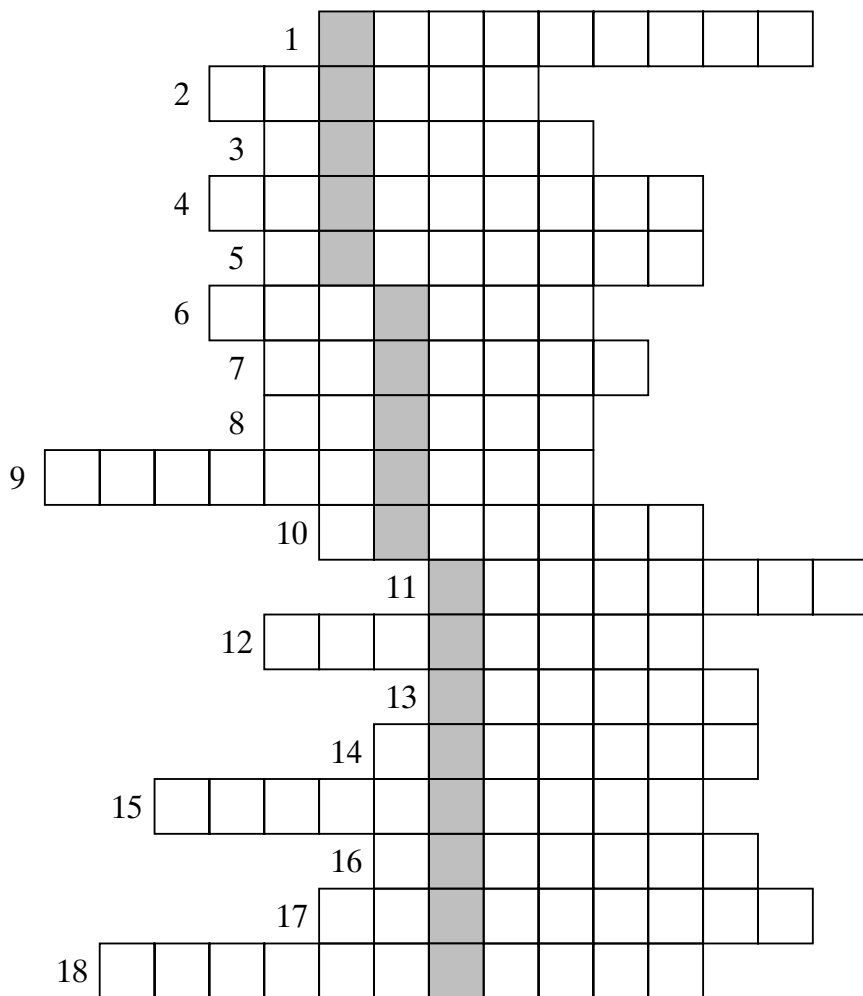
Bez pracy ----- ma kołaczy.

II. Do krzyżówki wpisz – po kolei – tylko te wyrazy z podanych przysłów, które pisze się z wyrazem „nie” oddzielnie. W wyróżnionych kratkach przeczytasz rozwiązanie.

KRZYŻÓWKA 23

I. Do krzyżówki wpisz odpowiednie formy gramatyczne czasowników nazywających czynności, które wykonują podani pracownicy. W wyróżnionych kratkach odczytasz rozwiązanie: przysłowie poświęcone pracy.

- 1) producenci
- 2) murarze
- 3) malarze
- 4) wychowawcy
- 5) handlarze
- 6) żeglarze
- 7) drukarze
- 8) hodowcy
- 9) organizatorzy
- 10) kierownicy
- 11) wioślarze
- 12) sędziowie sportowi
- 13) budowniczy
- 14) monterzy
- 15) pielęgniarze
- 16) hafciarze
- 17) recenzenci
- 18) fotografowie

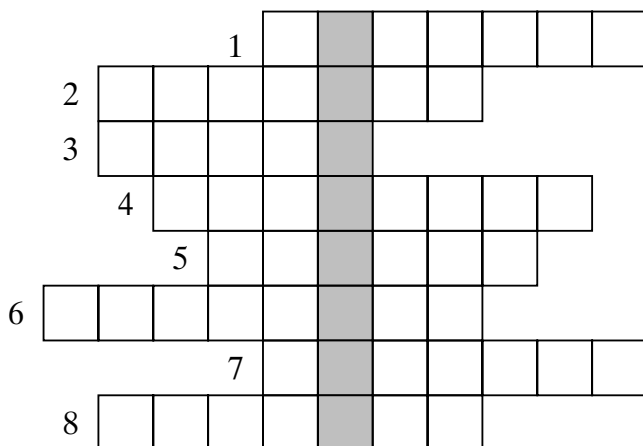
II. Uzupełnij zdanie:

W zakończeniu form ----- osoby liczby -----
czasu ----- czasowników zawsze piszemy literę ----- .

KRZYŻÓWKA 24

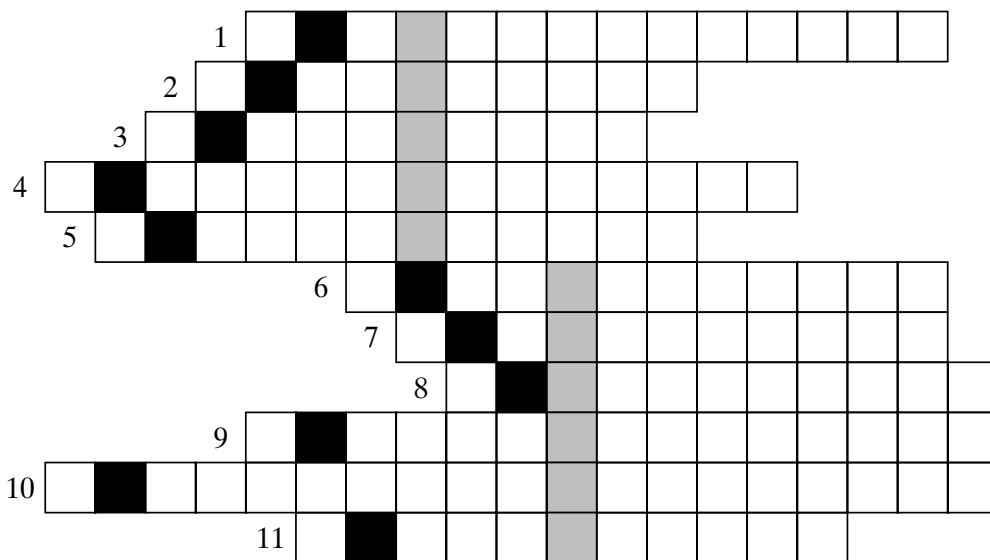
Sprawdź, czy uważnie przeczytałeś baśń Jana Christiana Anderse-
na pt. „Dziewczynka z zapalkami”. Jeśli czegoś nie pamiętasz, poszu-
kaj odpowiedzi w podręczniku „Dziwię się światu” (s. 138–140).

- 1) Dziewczynka niosła w nim zapalki.
- 2) Jedyna osoba, która kochała dziewczynkę z zapalkami.
- 3) Temperatura, która panowała, gdy dziewczynka z zapalkami szła ulicami miasta.
- 4) Dziewczynka z zapalkami miała je na nogach, wychodząc z domu.
- 5) Mieszkała na nim dziewczynka z zapalkami.
- 6) W marzeniach dziewczynki z zapalkami dymiła na nim gęś.
- 7) Taki był piec, który dziewczynka z zapalkami widziała w swoich marzeniach.
- 8) Dziewczynka widziała ją podczas ostatnich świąt przez szklane drzwi w domu bogatego kupca.

KRZYŻÓWKA 25

I. Na podstawie podanych niżej opisów odgadnij, o kim babcie najczęściej opowiadają wnuczętom. Odpowiedzi wpisz do krzyżówki. W wyróżnionych kratkach odczytasz rozwiązanie.

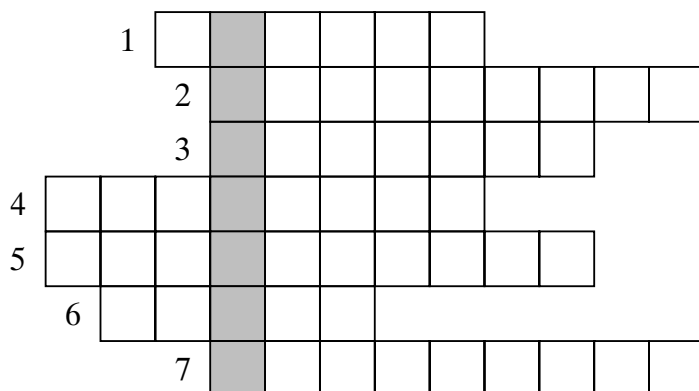
- 1) o synach królewskich – czyli -----
- 2) o uzbrojonych rabusiach, którzy napadają na podróżnych – czyli -----
- 3) o dobrych i pięknych kobietach, które potrafią czynić czary – czyli -----
- 4) o córkach księżęcych – czyli -----
- 5) o maleńkich ludzikach – czyli -----
- 6) o wielkich, potężnych siłaczach – czyli -----
- 7) o złych żonach, które nie opiekują się dziećmi swych mężów – czyli -----
- 8) o ludziach odważnych, którzy pokonują liczne przeszkody, aby dotrzeć do celu – czyli -----
- 9) o małych ludzikach w czerwonych ubrankach – czyli -----
- 10) o mężczyznach posługujących się czarami i magią, ubranych w długie, powłóczyście szaty – czyli -----
- 11) o dzielnych wojownikach w pięknych zbrojach – czyli -----

II. Uzupełnij zdanie:

W końcówce miejscownika liczby ----- rzeczowników
zawsze piszemy ----- .

KRZYŻÓWKA 26

Do krzyżówki wpisz słowa o podanych znaczeniach, a w wyróżnionych kratkach odczytasz rozwiązanie: wyraz nazywający wszystkie wymienione osoby.

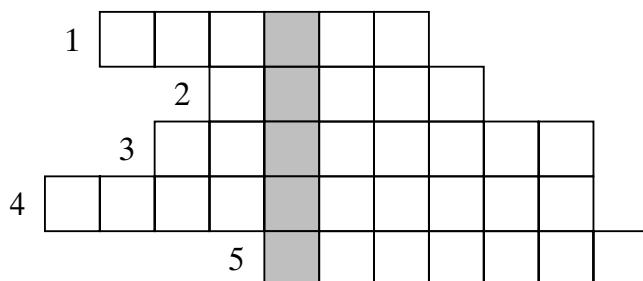

- 1) maluje obrazy
- 2) rzeźbi
- 3) tańczy, np. w balecie
- 4) dyryguje orkiestrą
- 5) śpiewa piosenki
- 6) gra w teatrze lub w filmie
- 7) projektuje domy

KRZYŻÓWKA 27

Do krzyżówki wpisz słowa o podanych znaczeniach, a w wyróżnionych kratkach odczytasz rozwiązanie: wyraz nazywający wszystkie wymienione cechy.

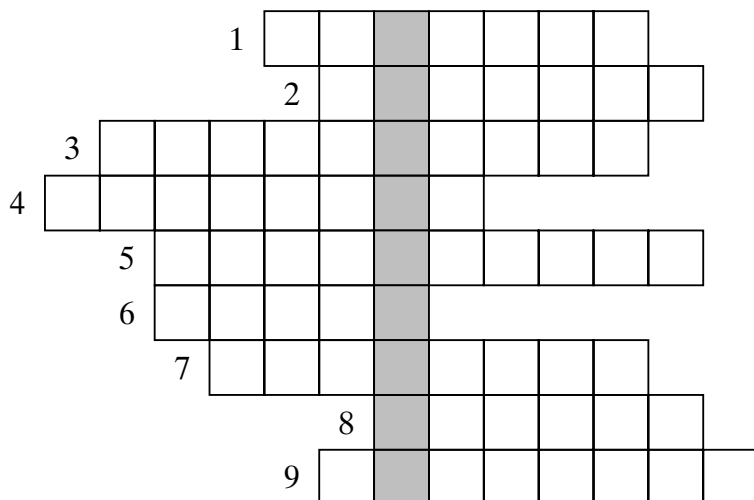

- 1) pisze książki
- 2) komponuje lub wykonuje utwory muzyczne
- 3) robi zdjęcia
- 4) tworzy utwory muzyczne
- 5) reżyseruje filmy, sztuki teatralne lub słuchowiska

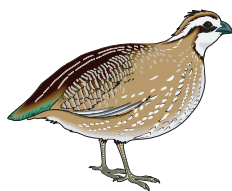

KRZYŻÓWKA 28

Z rozsypanych sylab ułóż nazwy ptaków i wpisz je do krzyżówki.

- 1) KA – KU – KUŁ
- 2) CHACZ – PU
- 3) KRÓ – MY – SI – LIK
- 4) CIOŁ – DZIE
- 5) PIÓR – PRZE – KA
- 6) KA – SÓJ
- 7) TRZEW – CIE
- 8) BEL – WRÓ
- 9) KÓŁ – JAS – KA

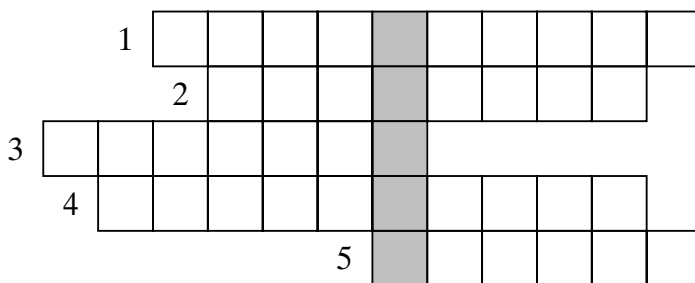

KRZYŻÓWKA 29

I. Do krzyżówki wpisz odpowiedź na pytanie, **którym** – wybranym z ramki – **zwierzętom dajemy zimą**:

- 1) zboże
- 2) słoninę
- 3) okruszki chleba
- 4) orzechy
- 5) siano

wiewiórkom, sikorkom, kuropatwom, wróblom, zubrom

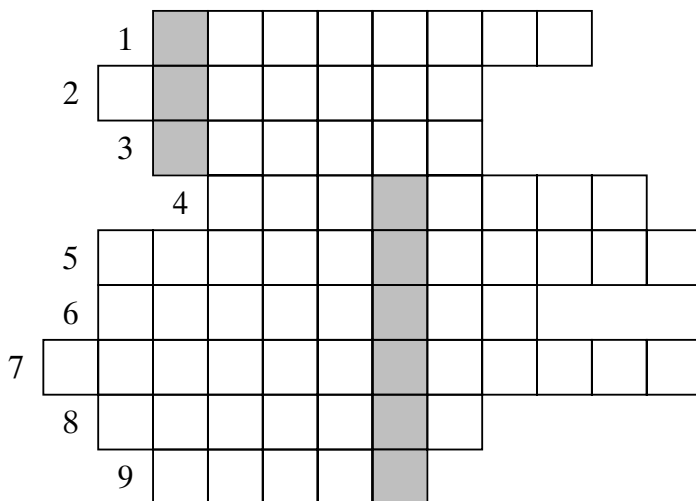

II. Dokończ zdanie:

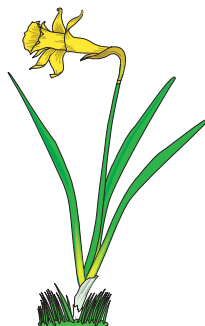
W celowniku liczby ----- rzeczowników zawsze zapisujemy połączenie literowe -----.

KRZYŻÓWKA 30

Z rozsypanych liter ułóż nazwy wiosennych kwiatów, ptaków oraz owadów i wpisz je do krzyżówki.

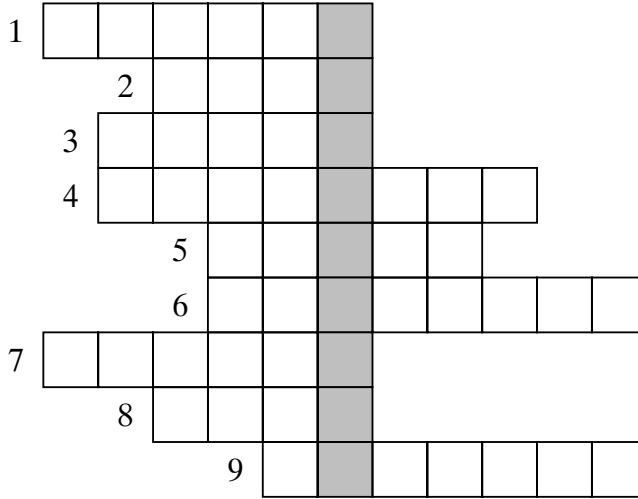

- 1) A K Ł Ó K S A J (ptak)
- 2) A K Ł U K U K (ptak)
- 3) L I K N O Ź (kwiat)
- 4) A I L A W N O K (kwiat)
- 5) G E I N Ś I B E Z R P (kwiat)
- 6) A Ł O Z C Z S P (owad)
- 7) A K Z C Z S A L Y Z R P (kwiat)
- 8) T N Y C A I H (kwiat)
- 9) A H C U M (owad)

KRZYŻÓWKA 31

Do krzyżówki wpisz słowa o podanych znaczeniach, a w wyróżnionych kratkach odczytasz rozwiązanie.

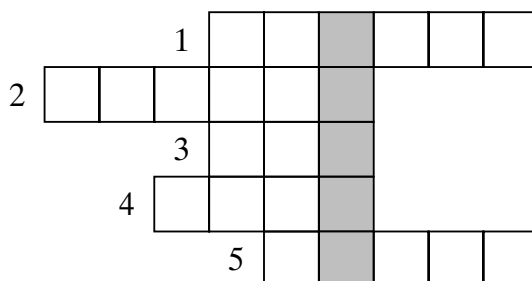

- 1) niebieski kwiat rosnący w zbożu
- 2) zboże, z którego mąki piecze się chleb
- 3) purpurowy kwiat rosnący w zbożu
- 4) zboże, z którego mąki piecze się chleb, bułki i ciasta
- 5) pora, kiedy kosi się zboże
- 6) wąsate zboże
- 7) roślina utrudniająca uprawę innych roślin
- 8) umieszczanie ziarna w ziemi
- 9) hodowanie zwierząt

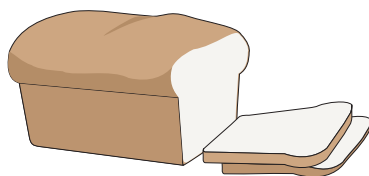

KRZYŻÓWKA 32

Sprawdź, czy uważnie przeczytałeś wiersz Feliksa Raka pt. „Chleb”. Jeśli czegoś nie pamiętasz, poszukaj odpowiedzi w podręczniku „Dziwię się światu” (s. 170).

- 1) Okrągła lub podłużna bryła chleba.
- 2) Ilość soli, jaką dodaje się do chleba.
- 3) Przyprawa, którą dodaje się do chleba.
- 4) Z ich pracy powstaje chleb.
- 5) Z jego ziarna robi się mąkę na chleb.

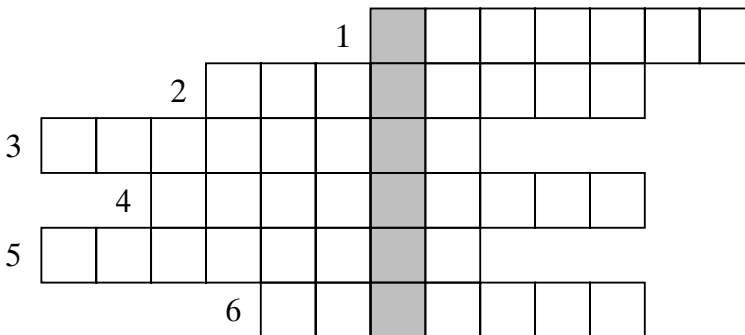

KRZYŻÓWKA 33

I. Uzupełnij podane niżej zdania wyrazami, w których po spółgłoskach *p, b, t, d, k, g, ch, j, w* nie pisze się *rz*, lecz – wyjątkowo – *sz*.

- 1) Kołacz ma koła.
- 2) Chleb razowy jest niż biały, bo ma więcej witamin.
- 3) Do kołaczy dodawano trochę miodu, robionego przez
- 4) Bochenek, który ma piękny kształt, jest
- 5) Żyto i to zboża, z których piecze się chleb.
- 6) Mąka to mąka z pszenicy.

II. Wpisz te słowa do krzyżówki, a w wyróżnionych kratkach odczytasz rozwiązanie.

III. Wyrazami z krzyżówki uzupełnij regułę ortograficzną:

Po spółgłoskach *p, b, t, d, k, g, ch, j, w* piszemy *rz*.

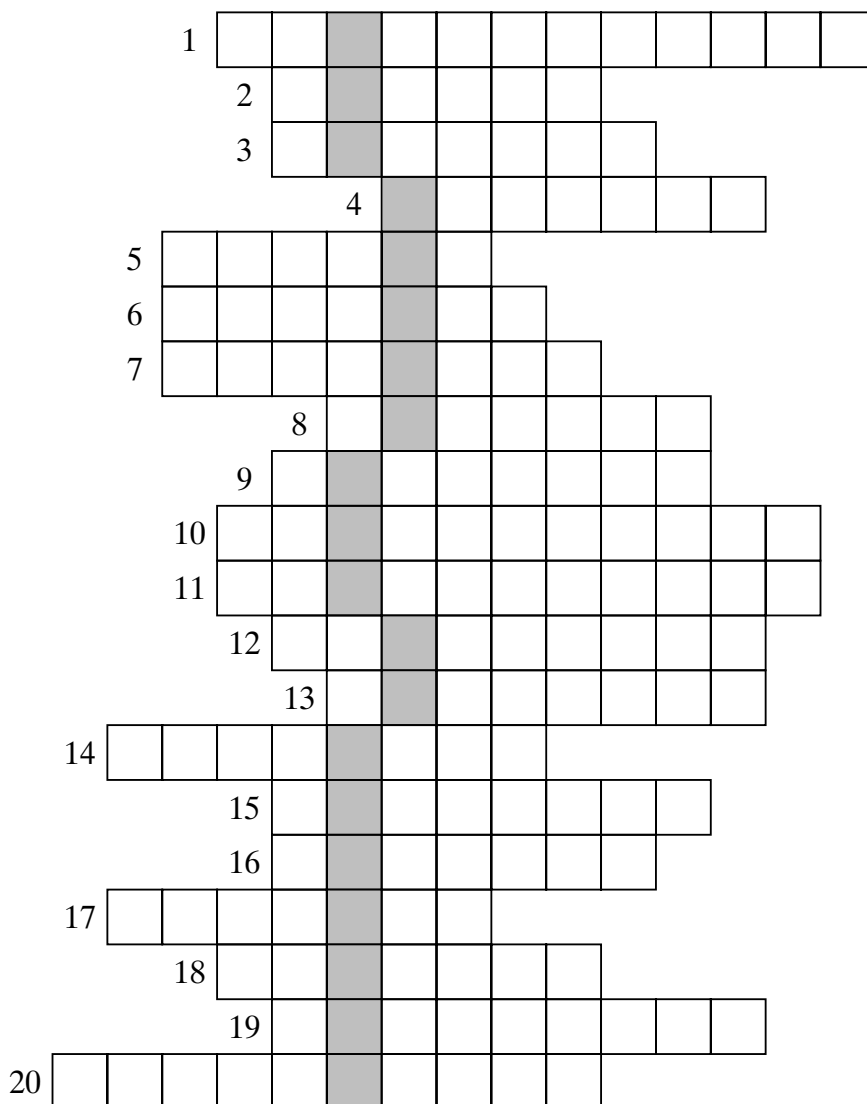
Wyjątek stanowią wyrazy:

a),,,
.....,

b) formy stopnia wyższego przymiotników zakończone na *-szy*,
np.

KRZYŻÓWKA 34

I. Wpisz do krzyżówki nazwy osób wykonujących podane czynności.
W wyróżnionych kratkach odczytasz rozwiązanie: przysłowie o pracy.

- 1) pracuje w bibliotece
- 2) leczy ludzi
- 3) wprawia szyby
- 4) piecze chleb i bułki
- 5) obsługuje tokarkę
- 6) drukuje książki i gazety
- 7) produkuje garnki
- 8) tynkuje ściany
- 9) pracuje przy żniwach
- 10) pracuje w prasie, radiu lub telewizji
- 11) pielęgnuje chorych
- 12) czyści kominy
- 13) pływa na statku
- 14) sprzedaje lekarstwa
- 15) pracuje na kolei
- 16) miele mąkę
- 17) robi lub naprawia klucze, zamki i inne drobne metalowe przedmioty
- 18) przygotowuje potrawy
- 19) pracuje w szatni
- 20) leczy zwierzęta

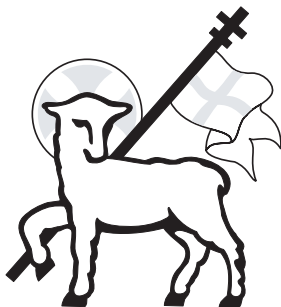
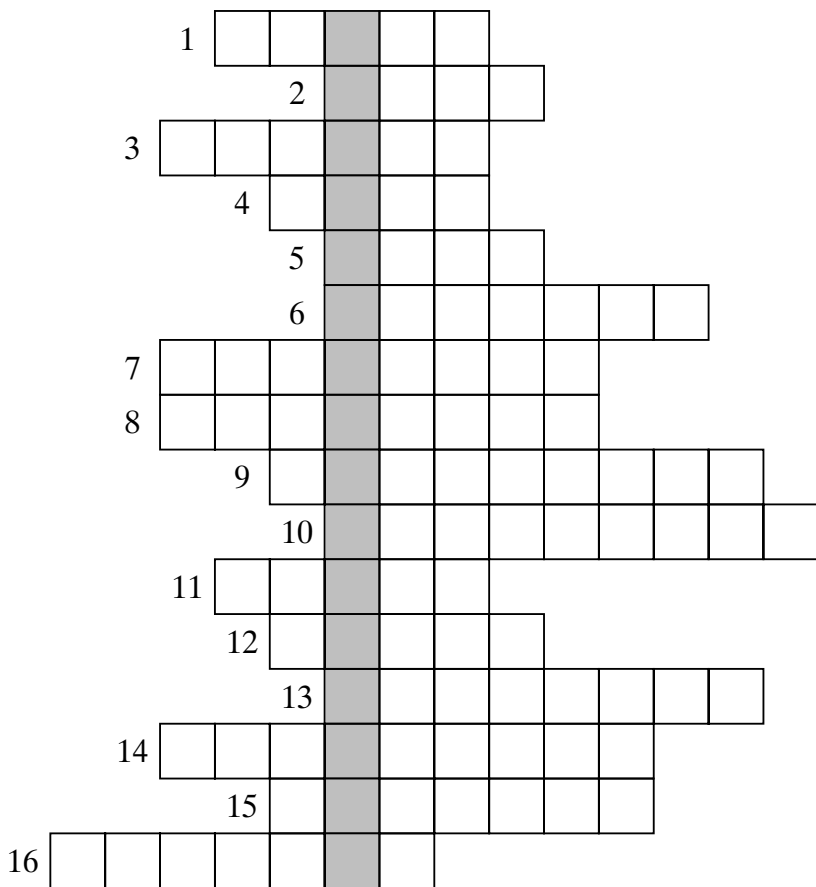
II. Uzupełnij zdanie:

W nazwach ludzi wykonujących jakąś czynność, które są zakończone na *-arz*, zawsze piszemy połączenie literowe ----, np. -----, -----, -----, -----.

KRZYŻÓWKA 35

Do krątek krzyżówki wpisz słowa o podanych znaczeniach, a w wyróżnionych kratkach odczytasz rozwiązanie.

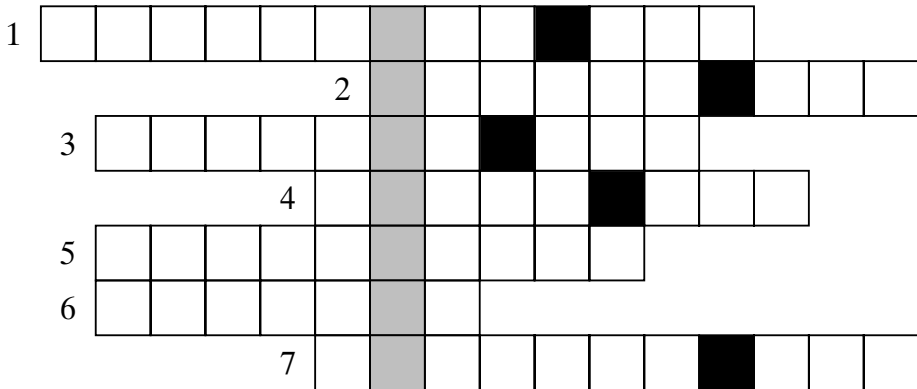
- 1) Umarł na nim Chrystus.
- 2) Wielkie cierpienie.
- 3) Ten apostoł zdradził Chrystusa i wydał go Rzymianom.
- 4) Złożono do niego ciało Chrystusa.
- 5) Tyle krzyży stało na Golgocie i tyle dni upłynęło od śmierci Chrystusa do Jego zmartwychwstania.
- 6) Chrystusa ukrzyżowano na Golgocie. Było to ----- za miastem.
- 7) Tylko On zmartwychwstał.
- 8) Żołnierze przebili nią bok Chrystusowi.
- 9) Na obrazach i rzeźbach przedstawiających zmartwychwstanie Chrystus trzyma ją w dłoni.
- 10) Ostatnia -----.
- 11) Taki był grób, gdy Chrystus zmartwychwstał.
- 12) Rzymscy żołnierze pełnili ją nad grobem Chrystusa.
- 13) To słowo, chwalcące Boga i wyrażające radość ze zmartwychwstania Chrystusa, często występuje w pieśniach wielkanocnych.
- 14) Strzegli grobu.
- 15) Pił z niego Chrystus podczas Ostatniej Wieczerzy.
- 16) Do tego ogrodu Chrystus udał się po Ostatniej Wieczerzy.

KRZYŻÓWKA 36

I. Uzupełnij zdania czasownikami we właściwej formie gramatycznej.

- 1) Gdy długo czekam na autobus,
- 2) Gdy dostanę dobrą ocenę,
- 3) Gdy zrobię coś niewłaściwego, tego.
- 4) Kiedy nie mam żadnego interesującego zajęcia,
- 5) Gdy ktoś ma jakieś zmartwienie, to mu
- 6) Gdy osoba, którą kocham, wyjechała na jakiś czas, to za nią
- 7) Gdy komuś może się przydarzyć coś złego, o niego.

II. Wpisz te czasowniki do krzyżówki, a w wyróżnionych kratkach odczytasz rozwiązanie.

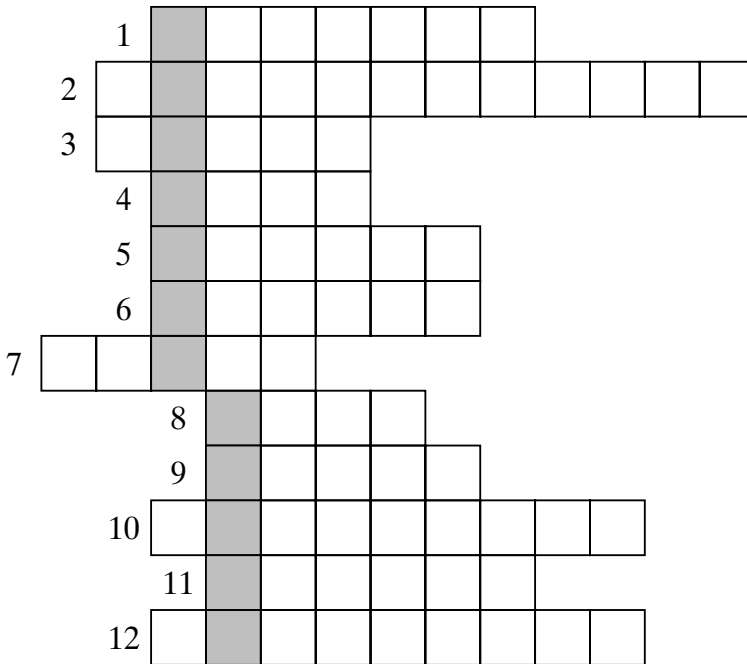

III. Uzupełnij zdanie:

W zakończeniu form osoby liczby
 czasu czasowników piszemy literę,
 mimo że czasem wymawiamy i słyszymy głoskę

KRZYŻÓWKA 37

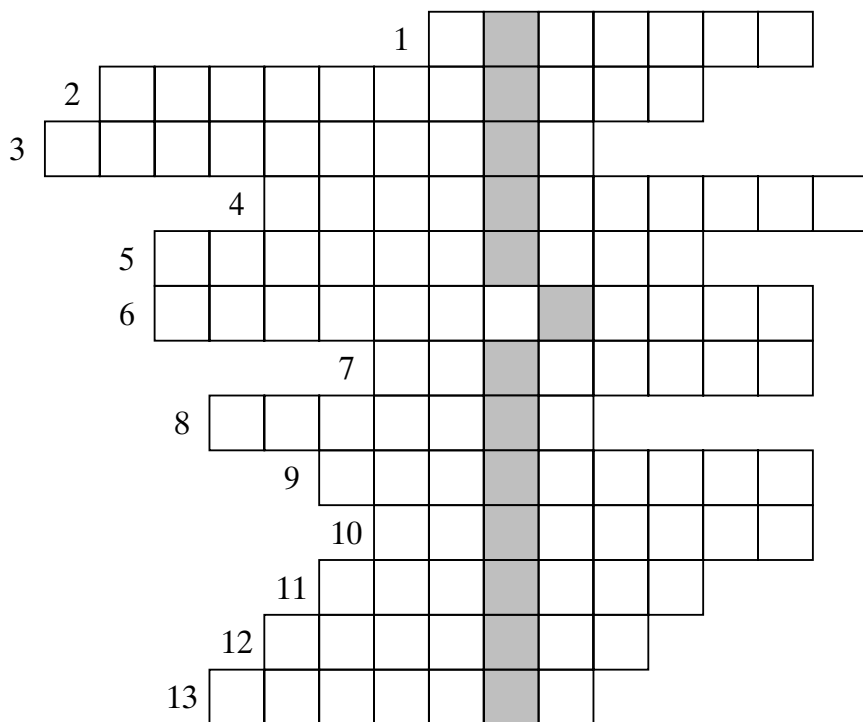
Sprawdź, czy dobrze znasz wiersz Marii Konopnickiej pt. „Co dzieci widziały w drodze”. Jeśli czegoś nie pamiętasz, poszukaj odpowiedzi w podręczniku „Dziwię się światu” (s. 200–201).

- 1) rosochate drzewo
- 2) jedno z dzieci jadących drogą
- 3) niosą kosy
- 4) pierwsze słowo wiersza „Co dzieci widziały w drodze”
- 5) stoi w konopiach
- 6) lecą z niej złote skry
- 7) jest biała i ma dach ze słomy
- 8) słomiany
- 9) znajduje się na niej młyn
- 10) taka jest wierzba
- 11) konik nią potrząsa
- 12) gna chudą krówkę

KRZYŻÓWKA 38

Do krzyżówki wpisz słowa o podanych znaczeniach, a w wyróżnionych kratkach odczytasz rozwiązanie.

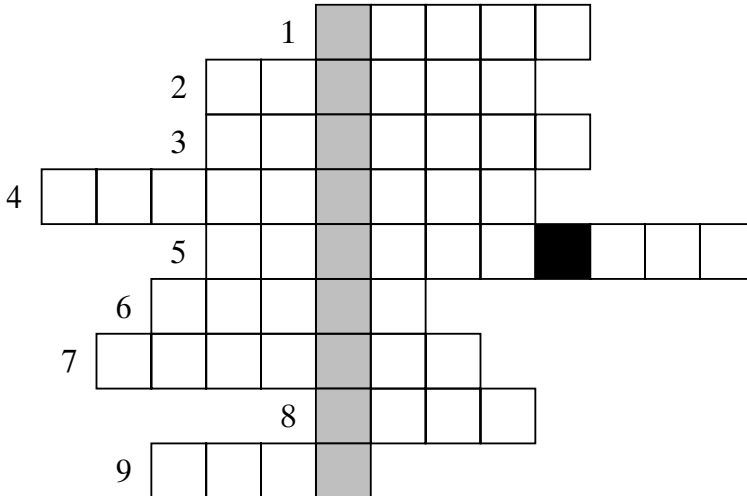
- 1) budowla, dom, gmach
- 2) można z niej zjeżdżać na placu zabaw
- 3) sklep, w którym kupuje się książki
- 4) budynek, w którym lekarze przyjmują pacjentów
- 5) zatrzymują się na nim autobusy i tramwaje
- 6) miejsce przecięcia się kilku ulic
- 7) fiat, polonez, opel itp.
- 8) chodzą po nim piesi
- 9) miejsce, w którym przechodzi się przez ulicę
- 10) na placu zabaw można się na niej pohuścić
- 11) budynek, w którym ludzie się modlą
- 12) stoi tu mnóstwo samochodów
- 13) przyjeżdżają tu i odjeżdżają stąd pociągi

KRZYŻÓWKA 39

I. Do podanych wyrazów i wyrażeń dopisz czasowniki w pierwszej osobie liczby pojedynczej czasu teraźniejszego, które informują o sposobach poruszania się.

- 1) ----- statkiem
- 2) ----- na piechotę
- 3) ----- z plecakiem po górach, ze wsi do wsi, po okolicy
- 4) ----- równym, rytmicznym krokiem
- 5) ----- bez celu
- 6) ----- wokół jakiegoś miejsca
- 7) ----- żaglówką
- 8) ----- pociągiem, samochodem lub kareta
- 9) ----- samolotem

II. Wpisz te czasowniki do krzyżówki, a w wyróżnionych kratkach odczytasz rozwiązanie.

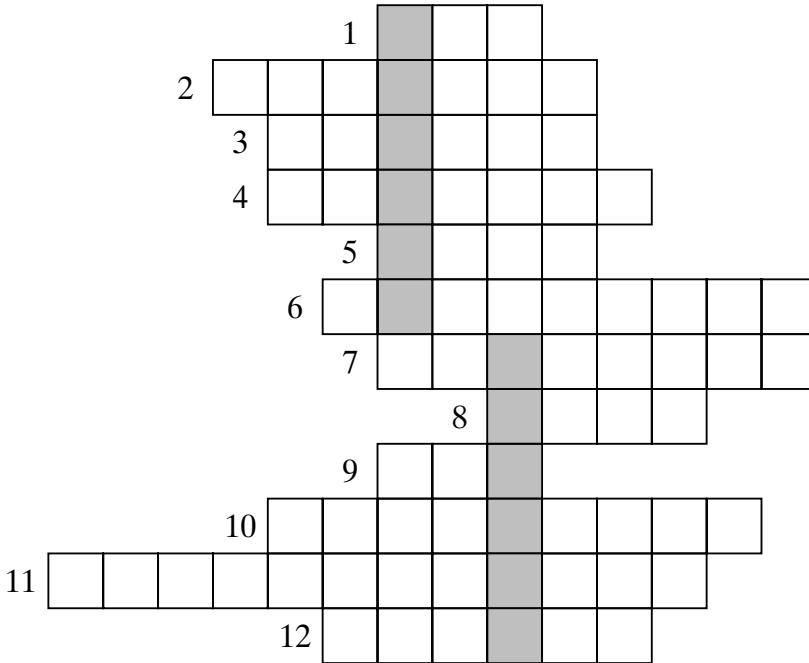

III. Uzupełnij zdanie:

W zakończeniu form ----- osoby liczby -----
czasu ----- czasowników piszemy literę -----, mimo
że czasem wymawiamy i słyszymy głoskę -----.

KRZYŻÓWKA 40

Wpisz do krzyżówki nazwy opisanych drzew i krzewów, a w wyróżnionych kratkach odczytasz rozwiązanie.

- 1) jego owoce to żołądźcie
- 2) drzewo iglaste, które zrzuca igły na zimę
- 3) drzewo o białej korze
- 4) np. płacząca
- 5) drzewo, którego nazwa kryje się w wyrazie „rozwiązanie”
- 6) drzewo o czerwonych koralach
- 7) krzew tworzący żywopłoty
- 8) krzew o pięknych kwiatach, zazwyczaj różowych, czerwonych lub żółtych
- 9) krzew o kwiatach białych lub liliowych, pięknie pachnących wiosną
- 10) krzew owocowy o białych, czerwonych lub czarnych owocach, z których robi się soki, dżemy i galaretki
- 11) niskie krzewy iglaste rosnące w górach
- 12) kolczasty krzew o ciemnych owocach podobnych do malin

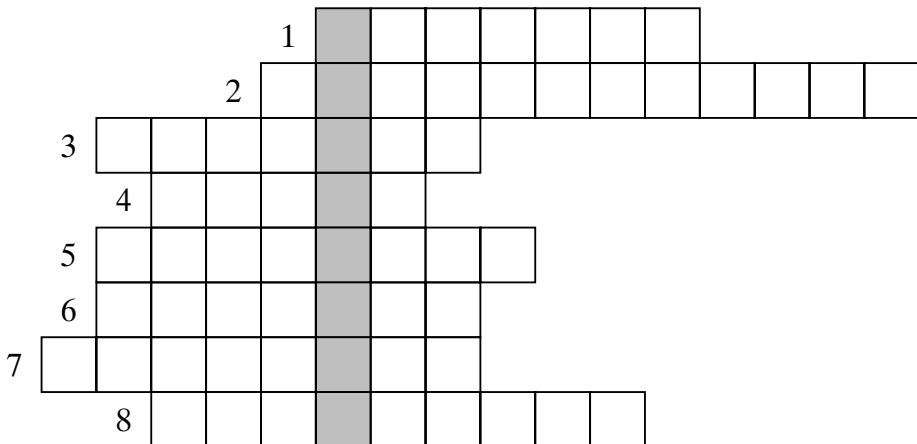
KRZYŻÓWKA 41

I. Odgadnij, czemu można się przyglądać, patrząc na niebo nad miastem.

Przyglądam się niebu nad miastem:

- 1) ----- – obłokom
- 2) ----- – śmigłowcom
- 3) ----- – małym, szarym ptakom, które nie odlatują na zimę
- 4) ----- – szarym smugom płynącym z kominów domów
- 5) ----- – zabawkom z papieru i listewek, umocowanym na sznurku
- 6) ----- – lekkim, kolorowym, gumowym przedmiotom, najczęściej okrągłym
- 7) ----- – szarym ptakom, które gruchają
- 8) ----- – czarno-białym ptakom, które przed deszczem kreślą na niebie kółka

II. Odgadniętymi wyrazami uzupełnij krzyżówkę, a w wyróżnionych kratkach odczytasz: nazwę przypadku, w którym zostały użyte te wyrazy.

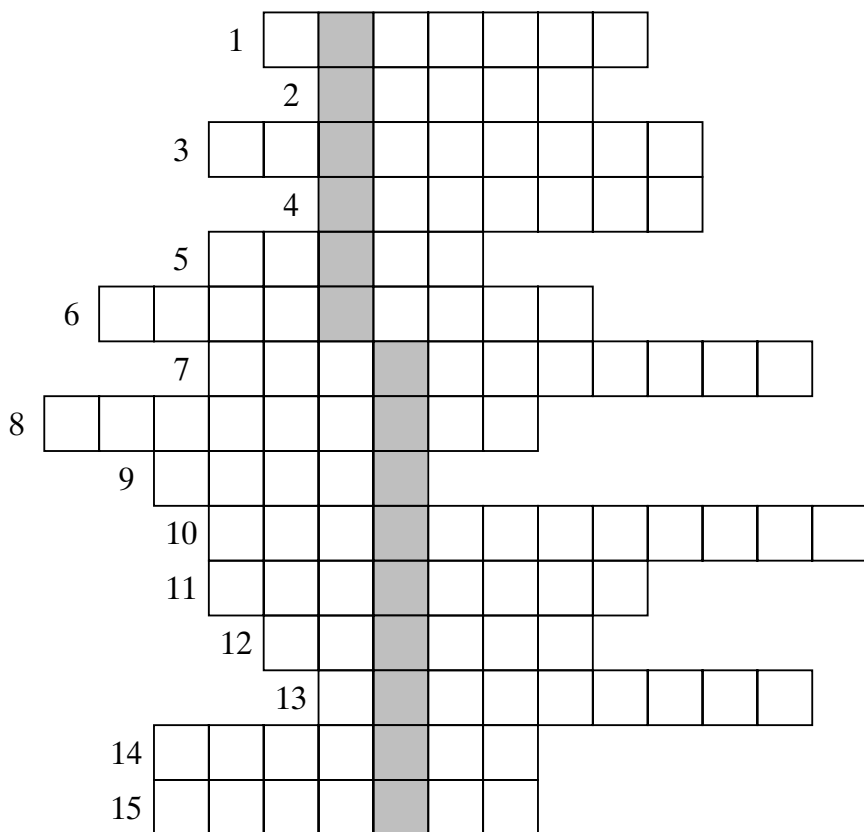

III. Uzupełnij zdanie:

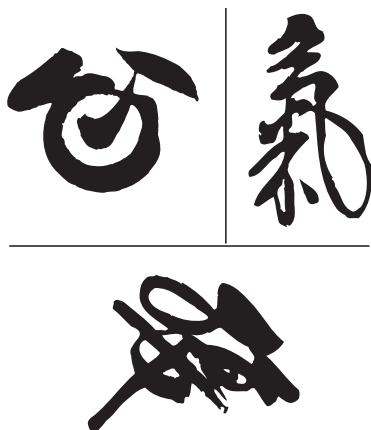
W zakończeniu ----- liczby mnogiej rzeczowników
zawsze piszmy połączenie literowe ----- .

KRZYŻÓWKA 42

Sprawdź, czy uważnie przeczytałeś baśń Jana Christiana Andersena pt. „Słowik”. Jeśli czegoś nie pamiętasz, poszukaj odpowiedzi w podręczniku „Dziwię się światu” (s. 216–225).

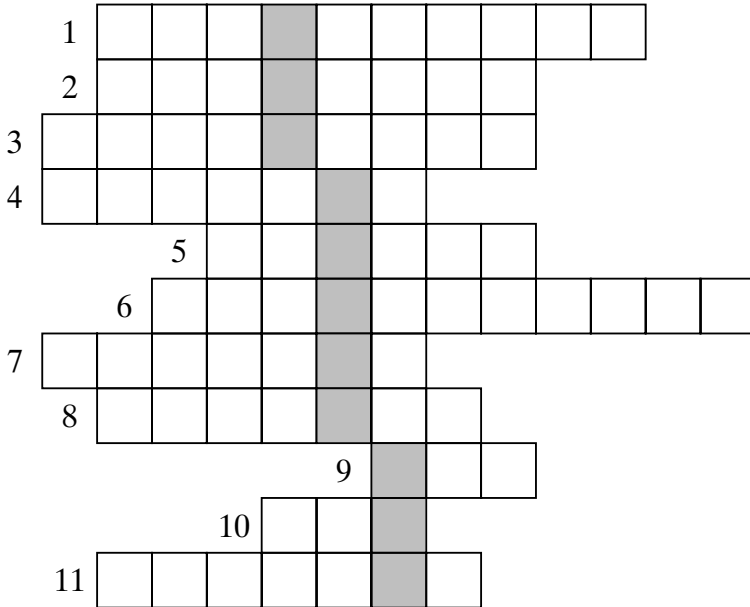

- 1) Pisano ich wiele o mieście, zamku, ogrodzie i słowiku.
- 2) Przy nim na jedwabnej poduszce posadzono sztucznego słowika.
- 3) Szukali słowika wraz z marszałkiem dworu.
- 4) Gdy słowik fruwał na spacer, ich końce trzymało dwunastu służących.
- 5) Państwo, w którym toczy się akcja baśni pt. „Słowik”.
- 6) Tak nazywa się śpiew słowików.
- 7) Rzemieślnik, który naprawił sztucznego słowika, ale kazał go bardzo oszczędzać.
- 8) Długi ganek z kolumnkami, po którym biegał marszałek chińskiego cesarza.
- 9) Rosły w nim najdziwniejsze kwiaty.
- 10) Lokaje, którzy kierują podawaniem do stołu.
- 11) Ze wszystkich stron zjeżdżali się do cesarskiego miasta, aby podziwiać słowika.
- 12) Panował w Chinach.
- 13) Dzięki niemu sztuczny słowik umiał śpiewać, ale śpiewał ciągle tak samo.
- 14) Pracowała w niej pomywaczka.
- 15) Napój, który pije się w Chinach.

KRZYŻÓWKA 43

Sprawdź, czy uważnie przeczytałeś baśń Marii Krüger pt. „Dar rzeki Fly”. Jeśli czegoś nie pamiętasz, poszukaj odpowiedzi w podręczniku „Dziwię się światu” (s. 236–244).

- 1) Dandai robiła ją sobie z zielonych traw.
- 2) Takie stały się włosy Dandai, gdy wynurzyła się z rzeki.
- 3) Ich mowę znała stara Bluinoch.
- 4) Był nim odważny Maikassi.
- 5) W jego skorupie Dandai przechowywała pamiątki swojej młodości.
- 6) Takie były siwe włosy starej Bluinoch.
- 7) Chodziły nimi w stronę rzeki zwierzęta. Szukała ich w dżungli Dandai.
- 8) Z niej zbudowana była chatka Dandai i Maikassi.
- 9) Tak nazywała się rzeka, którą Dandai prosiła o przywrócenie młodości.
- 10) Poczuli go Dandai, gdy synek jej nie poznał.
- 11) Wpadły w niego papugi na widok odmłodzonej Dandai.

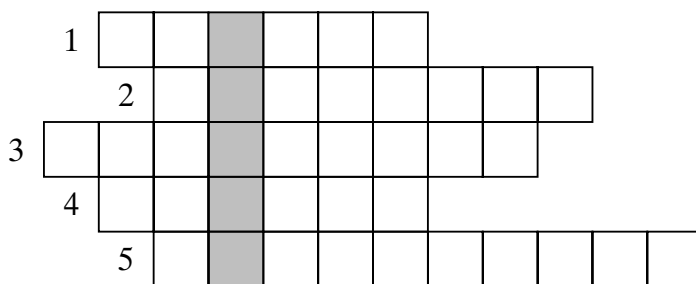
KRZYŻÓWKA 44

I. Odgadnij, o jakich zwierzętach mowa.

Obserwuję zwierzęta o interesujących ogonach:

- 1) ----- – kolorowego egzotycznego ptaka z długim ogonem, umiającego powtarzać niektóre słowa
- 2) ----- – ptaka o czarnych skrzydłach, białym brzuszku i rozwidlonym ogonku
- 3) ----- – rude leśne zwierzątko, które ma puszysty ogon i lubi orzechy
- 4) ----- – zwierzę o zakręconym ogonku, które mieszka w chlewie
- 5) ----- – małego, zwinnego gada o ciele pokrytym łuskami i długim ogonie

II. Nazwy tych zwierząt wpisz do krzyżówki w formie, w której wystąpiły w zdaniach. Z wyróżnionych kretek dowiesz się, czyjemu ogonowi też warto się przyjrzeć.

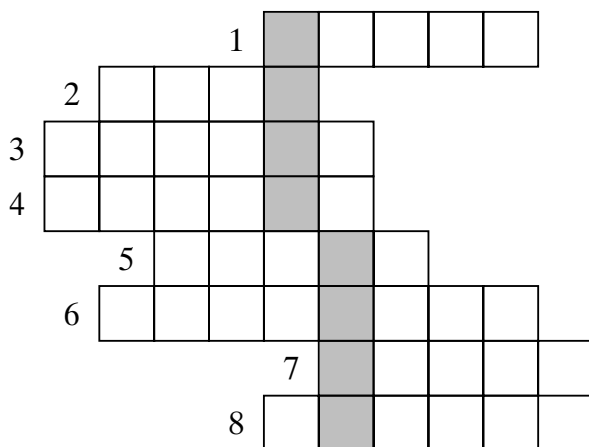

III. Uzupełnij zdanie:

W bierniku liczby pojedynczej rzeczowników rodzaju -----
piszemy literę -----, choć czasem wymawiamy i słyszymy głoskę -----.

KRZYŻÓWKA 45

I. Z rozsypanych liter ułóż nazwy psich ras i wpisz je do krzyżówki.

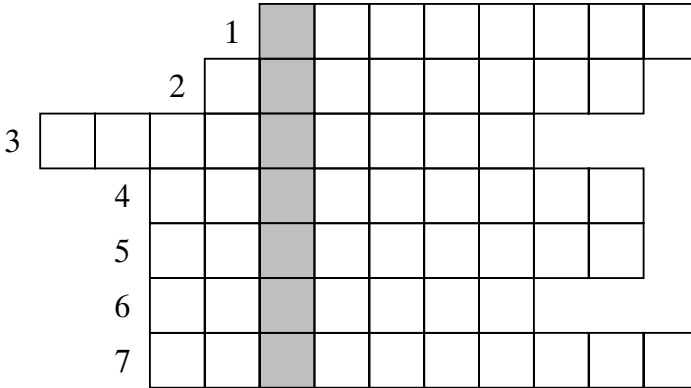
- 1) P U L E D
- 2) P S O M
- 3) J A N I M K
- 4) K U D E L N
- 5) C A R T H
- 6) C Z A R O W E K
- 7) P I S Z C
- 8) Ż Y W E Ł

II. Uzupełnij zdanie:

Nazwy psich ras piszemy ----- literą, np. -----, -----, -----, -----, -----, -----, -----.
--

KRZYŻÓWKA 46

I. Do krzyżówki wpisz słowa o podanych znaczeniach, a w wyróżnionych kratkach odczytasz rozwiązanie.

- 1) wędrowanie
- 2) łódka z żaglem
- 3) pocztówka z widokiem krajobrazu lub zabytków
- 4) gra w piłkę, do której potrzebna jest wysoko zawieszona siatka
- 5) ozdobna kartka, którą można wysłać pocztą bez koperty
- 6) domek gajowego
- 7) bilet uprawniający do zajęcia wyznaczonego miejsca w pociągu lub autobusie

II. Uzupełnij zdanie:

W zakończeniu ----- zawsze piszemy literę -----,
 np. -----, -----,
 -----, -----.

Wyjątkami są wyrazy „**skuwka**” (do długopisu), „**zasuwka**” (do drzwi) i „**wsuwka**” (do włosów), ponieważ pochodzą one od czasowników „skuwać”, „zasuwać” i „wsuwać”, w których piszemy literę „u”.

ROZWIĄZANIA KRZYŻÓWEK

KRZYŻÓWKA 1

ROZWIĄZANIE: 1) żarty, 2) brzydota, 3) córki, 4) oranżada, 5) wróżka, 6) rozłożysty, 7) zachwyty, 8) chusteczka, 9) filiżanka, 10) sens, 11) młodszą, 12) strój, 13) karzelki, 14) krzeselko, 15) przystojny, 16) pióra, 17) zięć, 18) wdzięk, 19) trzewiki, 20) przyjemność, 21) korzenie.

HASŁO: **To, co kochasz, jest piękne.**

KRZYŻÓWKA 2

ROZWIĄZANIE: 1) nieuprzejmość, 2) niecierpliwość, 3) nieszczerłość, 4) nieżyczliwość, 5) nieuczciwość, 6) niepunktualność, 7) nierozsądek, 8) niesystematyczność.

HASŁO: **Przywary**

KRZYŻÓWKA 3

ROZWIĄZANIE: 1) brązowy, 2) marchewkowy, 3) rudy, 4) różowy, 5) żółty, 6) jaskrawy, 7) beżowy, 8) bursztynowy, 9) rubinowy, 10) fioletowy, 11) brunatny, 12) rumiany.

HASŁO: **Barwy jesieni**

KRZYŻÓWKA 4

ROZWIĄZANIE: 1) marchew, 2) burak, 3) groch, 4) rzepa, 5) jarzyny, 6) rzodkiewka, 7) chrzan, 8) ogórki, 9) pietruszka.

HASŁO: **Warzywnik**

KRZYŻÓWKA 5

ROZWIĄZANIE: 1) brzoskwinie, 2) śliwki, 3) porzeczki, 4) orzechy, 5) agrest.

HASŁO: **Owoce**

KRZYŻÓWKA 6

ROZWIĄZANIE: 1) szczur, 2) żółw, 3) chomik, 4) jeź, 5) żubr, 6) tchórz, 7) węgorz, 8) nietoperz, 9) żaba.

HASŁO: **Zwierzęta**

KRZYŻÓWKA 7

ROZWIĄZANIE: 1) niemowlę, 2) jagnię, 3) cielę, 4) źrebię, 5) szczenię.

HASŁO: **Malec**

KRZYŻÓWKA 8

ROZWIĄZANIE: 1) prześwięty, 2) strach, 3) zwierzęta, 4) towarzysze, 5) krzyż, 6) pokój, 7) drzwi, 8) zabójca.

HASŁO: **Przyroda**

KRZYŻÓWKA 9

ROZWIĄZANIE: 1) drzwi, 2) chałupa, 3) ławki, 4) kuchnia, 5) trąbka, 6) sąsiad, 7) mróz, 8) kozuch, 9) ucho, 10) kościół, 11) hultaj.

HASŁO: **Dawna szkoła**

KRZYŻÓWKA 10

ROZWIĄZANIE: 1) stalówka, 2) zerówka, 3) klasówka, 4) podstawówka, 5) główka, 6) wywiadówka.

HASŁO: **Szkoła**

KRZYŻÓWKA 11

ROZWIĄZANIE: 1) chryzantemy, 2) modlitwa, 3) smutek, 4) wiązanka, 5) wstążka, 6) żałoba, 7) grób, 8) przodkowie.

HASŁO: **Cmentarz**

KRZYŻÓWKA 12

ROZWIĄZANIE: 1) Piotrków, 2) Tomaszów, 3) Bolków, 4) Augustów, 5) Kraków, 6) Janów.

HASŁO: **Polska**

KRZYŻÓWKA 13

ROZWIĄZANIE: 1) Lech, 2) orzeł, 3) gród, 4) rycerze, 5) błękitne, 6) dąb, 7) skrzydła.

HASŁO: **Legenda**

KRZYŻÓWKA 14

ROZWIĄZANIE: 1) Polska, 2) mazurek, 3) autor, 4) naród, 5) zginęła, 6) Dąbrowski, 7) taraban, 8) Wybicki, 9) Józef, 10) hymn.

HASŁO: **Patriotyzm**

KRZYŻÓWKA 15

ROZWIĄZANIE: 1) podkowa, 2) chata, 3) wóz, 4) studnia, 5) socha, 6) wół, 7) kuźnia, 8) strzecha, 9) ścieżka.

HASŁO: **Dawna wieś**

KRZYŻÓWKA 16

ROZWIĄZANIE: 1) mróz, 2) ślizgawka, 3) temperatura, 4) hokej, 5) łyżwy, 6) saneczkarz, 7) kula, 8) narciarz, 9) chłódno, 10) śnieżki, 11) gwiazdka.

HASŁO: **Zimowe uroki**

KRZYŻÓWKA 17

ROZWIĄZANIE: 1) śnieżki, 2) śnieżek, 3) śnieżynka, 4) śnieżnobiały, 5) śniegowce.

HASŁO: **Śnieg**

KRZYŻÓWKA 18

ROZWIĄZANIE: 1) łańcuchy, 2) orzechy, 3) bombka, 4) świeczki, 5) prezenty, 6) gwiazdka, 7) jabłuszka.

HASŁO: **Choinka**

KRZYŻÓWKA 19

ROZWIĄZANIE: 1) Bóg, 2) kolędy, 3) żłóbek, 4) Betlejem, 5) Ewangelia, 6) August, 7) zwierzęta, 8) szopka, 9) Herod, 10) Józef, 11) pastarze, 12) północ, 13) królowie, 14) trzech.

HASŁO: **Boże Narodzenie**

KRZYŻÓWKA 20

ROZWIĄZANIE: 1) północ, 2) lochy, 3) przepowiednie, 4) tysięczny, 5) Grzegorz, 6) pochodnie, 7) czarnoksiężnik.

HASŁO: **Nowy Rok**

KRZYŻÓWKA 21

ROZWIĄZANIE: 1) wskazówka, 2) mechanizm, 3) zegarmistrz, 4) wahadło, 5) czasomierz.

HASŁO: **Zegar**

KRZYŻÓWKA 22

ROZWIĄZANIE: 1) nie pamięta, 2) nie gardzi, 3) nie czyni, 4) nie wywołuj, 5) nie skakała, 6) nie złamała, 7) nie kosztuje, 8) nie wierzy, 9) nie błądzi, 10) nie ma.

HASŁO: **Przysłowia**

KRZYŻÓWKA 23

ROZWIĄZANIE: 1) produkują, 2) murują, 3) malują, 4) wychowują, 5) handlują, 6) żeglują, 7) drukują, 8) hodują, 9) organizują, 10) kierują, 11) wiosłują, 12) sędziują, 13) budują, 14) montują, 15) pielęgnują, 16) haftują, 17) recenzują, 18) fotografują.

HASŁO: **Praca ludzi wzbogaca.**

KRZYŻÓWKA 24

ROZWIĄZANIE: 1) fartuch, 2) babunia, 3) chłód, 4) trzewiki, 5) strych, 6) półmisek, 7) żelazny, 8) choinka.

HASŁO: **Andersen**

KRZYŻÓWKA 25

ROZWIĄZANIE: 1) o królewiczach, 2) o zbójcach, 3) o wrózkach, 4) o księżniczkach, 5) o karzełkach, 6) o olbrzymach, 7) o macochach, 8) o śmiałkach, 9) o krasnoludkach, 10) o czarnoksiężnikach, 11) o rycerzach.

HASŁO: **Różne baśnie**

KRZYŻÓWKA 26

ROZWIĄZANIE: 1) malarz, 2) rzeźbiarz, 3) tancerz, 4) dyrygent, 5) piosenkarz, 6) aktor, 7) architekt.

HASŁO: **Artysta**

KRZYŻÓWKA 27

ROZWIĄZANIE: 1) pisarz, 2) muzyk, 3) fotograf, 4) kompozytor, 5) reżyser.

HASŁO: **Autor**

KRZYŻÓWKA 28

ROZWIĄZANIE: 1) kukułka, 2) puchacz, 3) mysikrólik, 4) dzięcioł, 5) przepiórka, 6) sójka, 7) cietrzew, 8) wróbel, 9) jaskółka.

HASŁO: **Kuropatwa**

KRZYŻÓWKA 29

ROZWIĄZANIE: 1) kuropatwom, 2) sikorkom, 3) wróblom, 4) wie-
wiórkom, 5) żubrom.

HASŁO: **Pomóż**

KRZYŻÓWKA 30

ROZWIĄZANIE: 1) jaskółka, 2) kukułka, 3) żonkil, 4) konwalia,
5) przebiśnieg, 6) pszczoła, 7) przyłuszczka, 8) hiacynt, 9) mucha.

HASŁO: **Już wiosna**

KRZYŻÓWKA 31

ROZWIĄZANIE: 1) chaber, 2) żyto, 3) kąkol, 4) pszenica, 5) żniwa,
6) jęczmień, 7) chwast, 8) siew, 9) hodowla.

HASŁO: **Rolnictwo**

KRZYŻÓWKA 32

ROZWIĄZANIE: 1) bochen, 2) okruch, 3) sól, 4) ręce, 5) zboże.

HASŁO: **Chleb**

KRZYŻÓWKA 33

ROZWIĄZANIE: 1) kształt, 2) zdrowszy, 3) pszczoły, 4) kształtny,
5) pszenica, 6) pszenna.

HASŁO: **Kołacz**

KRZYŻÓWKA 34

ROZWIĄZANIE: 1) bibliotekarz, 2) lekarz, 3) szklarz, 4) piekarz,
5) tokarz, 6) drukarz, 7) garncarz, 8) tynkarz, 9) żniwiarz, 10) dzien-
nikarz, 11) pielęgniarz, 12) kominiarz, 13) marynarz, 14) aptekarz,
15) kolejarz, 16) młynarz, 17) ślusarz, 18) kucharz, 19) szatniarz,
20) weterynarz.

HASŁO: **Bez pracy nie ma kołaczy.**

KRZYŻÓWKA 35

ROZWIĄZANIE: 1) krzyż, 2) męka, 3) Judasz, 4) grób, 5) trzy, 6) wzgó-
rze, 7) Chrystus, 8) włócznia, 9) chorągiew, 10) wieczerza, 11) pusty,
12) straż, 13) Alleluja, 14) żołnierze, 15) kielich, 16) Ogrójec.

HASŁO: **Zmartwychwstanie**

KRZYŻÓWKA 36

ROZWIĄZANIE: 1) denerwuję się, 2) cieszę się, 3) wstydzę się, 4) nudzę się, 5) współczuję, 6) tęsknię, 7) martwię się.

HASŁO: **Uczucia**

KRZYŻÓWKA 37

ROZWIĄZANIE: 1) wierzba, 2) siostrzyczka, 3) żeńcy, 4) jada, 5) strach, 6) kuźnia, 7) chata, 8) dach, 9) rzeka, 10) rosochata, 11) grzywa, 12) pastuszek,

HASŁO: **Wiejska droga**

KRZYŻÓWKA 38

ROZWIĄZANIE: 1) budynek, 2) zjeżdżalnia, 3) księgarnia, 4) przychodnia, 5) przystanek, 6) skrzyżowanie, 7) samochód, 8) chodnik, 9) przejście, 10) huśtawka, 11) kościół, 12) parking, 13) dworzec.

HASŁO: **Ulica w mieście**

KRZYŻÓWKA 39

ROZWIĄZANIE: 1) płynę, 2) chodzę, 3) wędruję, 4) maszeruję, 5) włóczę się, 6) krążę, 7) zaegluję, 8) jadę, 9) lecę.

HASŁO: **Podróżuję**

KRZYŻÓWKA 40

ROZWIĄZANIE: 1) dąb, 2) modrzew, 3) brzoza, 4) wierzba, 5) wiąz, 6) jarzębina, 7) bukszpan, 8) róża, 9) bez, 10) porzeczek, 11) koso-drzewina, 12) jeżyna.

HASŁO: **Drzewa, krzewy**

KRZYŻÓWKA 41

ROZWIĄZANIE: 1) chmurom, 2) helikopterom, 3) wróblom, 4) dymom, 5) latawcom, 6) balonom, 7) gołębiom, 8) jaskółkom.

HASŁO: **Celownik**

KRZYŻÓWKA 42

ROZWIĄZANIE: 1) książki, 2) łóżko, 3) dworzanie, 4) wstążki, 5) Chiny, 6) kłaskanie, 7) zegarmistrz, 8) krużganki, 9) ogród, 10) kamerdynerzy, 11) podróżni, 12) cesarz, 13) mechanizm, 14) kuchnia, 15) herbata.

HASŁO: **„Słowik“ Andersena**

KRZYŻÓWKA 43

ROZWIĄZANIE: 1) spódniczka, 2) hebanowe, 3) zwierzęta, 4) żeglarz, 5) orzech, 6) zmierzwione, 7) ścieżki, 8) trzcina, 9) Fly, 10) żal, 11) zachwył.

HASŁO: „**Dar rzeki Fly**”

KRZYŻÓWKA 44

ROZWIĄZANIE: 1) papugę, 2) jaskółkę, 3) wiewiórkę, 4) świnie, 5) jaszczurkę.

HASŁO: **Pawia**

KRZYŻÓWKA 45

ROZWIĄZANIE: 1) pudel, 2) mops, 3) jamnik, 4) kundel, 5) chart, 6) owczarek, 7) szpic, 8) wyżeł.

HASŁO: **Psie rasy**

KRZYŻÓWKA 46

ROZWIĄZANIE: 1) wędrówka, 2) żaglówka, 3) widokówka, 4) siatkówka, 5) pocztówka, 6) gajówka, 7) miejscówka.

HASŁO: **Wakacje**

KRZYŻÓWKI ORTOGRAFICZNE JAKO POMOC DLA NAUCZYCIELA KORZYSTAJĄCEGO Z PODRĘCZNIKA „DZIWIĘ SIĘ ŚWIATU”

Najlepsze efekty dydaktyczne w nauce ortografii przynosi wszechstronne analizowanie wyrazów pod względem ich formy i znaczenia, tak aby powstały różnorodne skojarzenia kształtu graficznego wyrazu z jego brzmieniem i znaczeniem poprzez uruchomienie różnych mechanizmów pamięci: słuchowej, wzrokowej i motorycznej. Uczniowie powinni zatem wyjaśnić, na czym polegają w danym wyrazie trudności ortograficzne oraz dlaczego obowiązuje taka właśnie pisownia, a ponadto omówić znaczenie wyrazu (np. poprzez pokazanie desygnatu, wymienienie jego cech, podanie wyrazów bliskoznacznych, zastosowanie w zdaniu), usłyszeć go w poprawnym brzmieniu, wymówić go poprawnie, obserwować ruch ręki osoby piszącej i – oczywiście – sami zapisać wyraz. Wydaje się, że interesująca dla dzieci forma krzyżówki może ułatwić nauczycielowi praktyczne stosowanie takiej właśnie metody kształtowania nawyku ortograficznego i temu właśnie służą „Krzyżówki ortograficzne” – materiały pomocnicze dla nauczyciela języka polskiego korzystającego z podręcznika „Dziwię się światu”.

Zawierają one diagramy 46 krzyżówek wraz z objaśnieniami haseł i – niekiedy – innymi zadaniami dla ucznia: regułami ortograficznymi do uzupełnienia, wyrazami do odgadnięcia, wierszem z lukami. Liczba krzyżówek zapewnia nauczycielowi możliwość wyboru tych, które wykorzysta na lekcji lub jako pracę domową dla uczniów, w zależności od potrzeb uczniów i swoich planów dydaktycznych, oraz tych, z których zrezygnuje (w każdym razie w danym zespole klasowym lub w danym roku szkolnym), aby nie znużyć dzieci tą formą pracy.

Każda z krzyżówek poświęcona jest tematyce związanej – ściślej lub luźniej – z tekstem lub kilkoma tekstami zawartymi w podręczniku „Dziwię się światu”. Listę tych tematów i utworów literackich przedstawia tabela: Propozycje wykorzystania krzyżówek ortograficznych na lekcjach z podręcznikiem „Dziwię się światu”. Proponowane tu krzyżówki dzielą się na takie, które – utrwalając pisownię

tw. wyrazów trudnych – jednocześnie sprawdzają znajomość tekstu konkretnego utworu literackiego, i na takie, które są z utworem literackim powiązane na tyle luźno, że do ich rozwiązania nie jest potrzebna znajomość jego tekstu.

Wszystkie krzyżówki służą przede wszystkim ćwiczeniu pamięci ortograficznej uczniów i kształtowaniu nawyku ortograficznego. Utrwalają one pisownię wyrazów trudnych, które wystąpiły w konkretnym tekście literackim (np. wyrazy z *rz* i *ź*, *h* i *ch*, *u* i *ó*, *ą* i *om*, *ę* i *em* itp. w baśni „Knypś z Czubkiem”) albo są związane tematycznie z omawianym utworem, choć w nim nie wystąpiły (np. nazwy ptaków w nawiązaniu do opowiadania Miry Jaworzczakowej „Kuropatwy na śniegu”; rzeczowniki zakończone na *-ówka* kojarzące się ze szkołą – *stalówka*, *zerówka*, *klasówka*, *podstawówka*, *główka*, *wywiadówka* – w nawiązaniu do utworów poświęconych szkole: do „Antka” Bolesława Prusa i „W przyszłości” Macieja Wojtyszki). Niektóre krzyżówki utrwalają ponadto znajomość reguł ortograficznych i umiejętność ich stosowania.

Proponowane zadania mają kilka celów. Dzięki nim uczeń:

- kształtuje nawyk ortograficzny, tzn. zna kształty graficzne opracowywanych wyrazów (pamięć wzrokowa) oraz ich poprawną wymowę (pamięć słuchowa), a także ćwiczy ruch ręki przy pisaniu tych wyrazów (pamięć motoryczna),
- utrwała zasady ortograficzne w trakcie ich praktycznego stosowania,
- kształci umiejętność czytania, zwłaszcza czytania wybiórczego,
- kształci umiejętność wyszukiwania informacji,
- kształci spostrzegawczość i umiejętność wnioskowania,
- kształci umiejętność kojarzenia różnych informacji,
- przypomina sobie wiadomości z różnych dziedzin wiedzy i integruje je z wiedzą wyniesioną z lekcji języka polskiego,
- utrwała i porządkuje wcześniej zdobytą wiedzę.

Sposób korzystania z nich przez nauczyciela może być różnorodny. Część z nich – np. przepisana na tablicy lub rozdana uczniom w formie odbitek kserograficznych – może być rozwiązywana przez uczniów (indywidualnie lub wspólnie) w ogniwie początkowym lekcji, jako wprowadzenie do tematyki zajęć, lub w ogniwie końcowym, jako ich podsumowanie i uzupełnienie, inne – rozdane w formie odbitek kserograficznych – mogą stanowić pracę domową.

PROPOZYCJE WYKORZYSTANIA KRZYŻÓWEK ORTOGRAFICZNYCH NA LEKCJACH

Krzyżówka	Tekst z podręcznika „Dziwię się światu”	Strona podręcznika	Zagadnienia ortograficzne	Inne zagadnienia polonistyczne
rozdział I				
KRZYŻÓWKA 1 (hasło: To, co kochasz, jest piękne.)	Charles Perrault, „Knyps z Czubkiem”	25–33	wyrazy trudne ortograficznie, występujące w tekście utworu	kształcenie czytania wybiórczego (umiejętności znajdowania w tekście potrzebnych informacji)
KRZYŻÓWKA 2 (hasło: Przywary)	Charles Perrault, „Knyps z Czubkiem”; Leszek Mech, „Kolega Jagusi”	25–33 34–35	pisownia <i>nie</i> z rzeczownikami	ćwiczenia słownikowe (rzeczownikowe nazwy cech charakteru, słowo <i>przywara</i>)
KRZYŻÓWKA 3 (hasło: Barwy jesieni)	Józef Ratajczak, „Liście jak listy”; Joanna Kulmowa, „Rzeczy niepotrzebne”	38 40	pisownia trudnych ortograficznie nazw kolorów i odcieni (np. <i>brązowy, marchewkowy</i>)	ćwiczenia słownikowe (nazwy jesiennych barw i odcieni: żółtego, czerwonego i brązowego)
rozdział II				
KRZYŻÓWKA 4 (hasło: Warzywnik)	Joanna Kulmowa, „Rzeczy niepotrzebne”	40	pisownia trudnych ortograficznie nazw warzyw (<i>marchew, ogórek</i> itp.)	ćwiczenia słownikowe (nazwy warzyw)
KRZYŻÓWKA 5 (hasło: Owoce)	Joanna Kulmowa, „Rzeczy niepotrzebne”	40	pisownia trudnych ortograficznie nazw owoców (<i>porzeczki, orzechy</i> itp.)	ćwiczenia słownikowe (nazwy owoców)
KRZYŻÓWKA 6 (hasło: Zwierzęta)	Stanisław Grochowiak, „Lasy i róże”	39	pisownia trudnych ortograficznie nazw zwierząt (<i>zółw, jeź, chomik</i> itp.)	ćwiczenia słownikowe (nazwy zwierząt)
KRZYŻÓWKA 7 (hasło: Malec)	Mikołaj Rej, „Zwirzątka”	44	pisownia <i>-ę</i> w końcówce nazw istot młodych (<i>niemowlę, cielę</i> itp.)	ćwiczenia słownikowe (nazwy istot młodych), różnica między mową a pismem
KRZYŻÓWKA 8 (hasło: Przyroda)	legenda pt. „O poświęcym cudzie, którego święty Franciszek dokonał, nawróciwszy okrutnie dzikiego wilka z Gubbio”	41–43	wyrazy trudne ortograficznie, występujące w tekście utworu	kształcenie czytania wybiórczego (umiejętności znajdowania w tekście potrzebnych informacji)

Krzyżówka	Tekst z podręcznika „Dziwię się światu”	Strona podręcznika	Zagadnienia ortograficzne	Inne zagadnienia polonistyczne
KRZYŻÓWKA 9 (hasło: Dawna szkoła)	Bolesław Prus, „Antek” (fragment „Antek w szkole”)	57–61	wyrazy trudne ortograficznie, występujące w tekście utworu	kształcenie czytania wybiórczego (umiejętności znajdowania w tekście potrzebnych informacji)
KRZYŻÓWKA 10 (hasło: Szkoła)	Bolesław Prus, „Antek” (fragment „Antek w szkole”); Maciej Wojtyzsko, „W przyszłości”	57–61 62–64	pisownia przyrostka <i>-ówka</i>	ćwiczenia słownikowe (wyrazy związane ze szkołą)
rozdział III				
KRZYŻÓWKA 11 (hasło: Cmentarz)	Maria Czerkawska, „Zaduski”; Joanna Olech, „Dynastia Miziołków”	72 73	pisownia trudnych ortograficznie wyrazów związanych z cmentarzem i Świętem Zmarłych	ćwiczenia słownikowe (wyrazy związane z cmentarzem i Świętem Zmarłych)
KRZYŻÓWKA 12 (hasło: Polska)	plansza „Nasze godła i herby”	80–81	pisownia przyrostka <i>-ów</i> (w nazwach miast)	nazwy polskich miast
KRZYŻÓWKA 13 (hasło: Legenda)	Edward Szymański, „Orle gniazdo”	78–79	wyrazy trudne ortograficznie, występujące w tekście utworu	kształcenie czytania wybiórczego (umiejętności znajdowania w tekście potrzebnych informacji)
KRZYŻÓWKA 14 (hasło: Patriotyzm)	Józef Wybicki, „Mazurek Dąbrowskiego”	84–85	wyrazy trudne ortograficznie, występujące w tekście utworu	kształcenie czytania wybiórczego (umiejętności znajdowania w tekście potrzebnych informacji); rozumienie i znajomość polskiego hymnu narodowego
KRZYŻÓWKA 15 (hasło: Dawna wieś)	Mária Duricková, „Rada ojcowska”	90–92	pisownia trudnych ortograficznie wyrazów związanych z krajobrazem wiejskim	ćwiczenia słownikowe (wyrazy związane z krajobrazem wiejskim)
rozdział IV				
KRZYŻÓWKA 16 (hasło: Zimowe uroki)	Ewa Szelburg-Zarembina, „Pierwszy śnieg”; Kazimiera Hłakowiczówna, „Zima”; Joanna Pollakówna, „Marceli Szpak dziwi się światu”	103 104 106–107	pisownia trudnych ortograficznie wyrazów związanych z zimą	ćwiczenia słownikowe (wyrazy związane z zimą)

Krzyżówka	Tekst z podręcznika „Dziwię się światu”	Strona podręcznika	Zagadnienia ortograficzne	Inne zagadnienia polonistyczne
KRZYŻÓWKA 17 (hasło: Śnieg)	Ewa Szelburg-Zarembina, „Pierwszy śnieg”; Kazimiera Iłakowiczówna, „Pierwszy śnieg”; Joanna Pollakówna, „Marceli Szpak dziwi się światu”	103 104 106–107	pisownia wyrazów pokrewnych do wyrazu <i>śnieg</i> (<i>śnieżki, śnieżycy</i> itp.)	pojęcie wyrazów pokrewnych
KRZYŻÓWKA 18 (hasło: Choinka)	Ludwik Jerzy Kern, „Choinka”	118	pisownia trudnych ortograficznie nazw ozdób choinkowych	ćwiczenia słownikowe (nazwy ozdób choinkowych)
KRZYŻÓWKA 19 (hasło: Boże Narodzenie)	Diana Donohue, „Nie ma miejsca w gospodzie; „Ewangelia według świętego Łukasza”, 2, 6-7 (Narodzenie Jezusa)	120–121 122	pisownia trudnych ortograficznie wyrazów związanych ze świętami Bożego Narodzenia	ćwiczenia słownikowe (wyrazy związane ze świętami Bożego Narodzenia)
rozdział V				
KRZYŻÓWKA 20 (hasło: Nowy Rok)	Zofia Kossak-Szczucka, „Dlaczego obchodzimy uroczyscie sylwestra”	124–125	wyrazy trudne ortograficznie, występujące w tekście utworu	kształcenie czytania wybiórczego (umiejętności znajdowania w tekście potrzebnych informacji)
KRZYŻÓWKA 21 (hasło: Zegar)	„Jak cień drzewa przekształcił się w zegar”	126–128	pisownia trudnych ortograficznie wyrazów związanych z zegarem	ćwiczenia słownikowe (wyrazy związane z zegarem)
KRZYŻÓWKA 22 (hasło: Przysłowia)	„Przysłowia różnych narodów”	132	łączna i rozdzielna pisownia <i>nie</i> z różnymi częściami mowy (rzeczownikami, przymiotnikami i czasownikami)	przysłowia polskie
KRZYŻÓWKA 23 (hasło: Praca ludzi wzbogaca)	„Zwykły dzień Jana Pawła II”	130	pisownia -ą w końcówce form 3. osoby liczby pojedynczej czasu teraźniejszego czasowników	ćwiczenia słownikowe (nazwy czynności i nazwy wykonawców czynności)
KRZYŻÓWKA 24 (hasło: Andersen)	Jan Christian Andersen, „Dziewczynka z zapałkami”	138	wyrazy trudne ortograficznie, występujące w tekście utworu	kształcenie czytania wybiórczego (umiejętności znajdowania w tekście potrzebnych informacji)

Krzyżówka	Tekst z podręcznika „Dziwię się światu”	Strona podręcznika	Zagadnienia ortograficzne	Inne zagadnienia polonistyczne
rozdział VI				
KRZYŻÓWKA 25 (hasło: Różne baśnie)	Józef Ratajczak, „O bajkach”; Zofia Kossak-Szczucka, „Baśnie, prządky, szkubaczki”	143 144	końcówka <i>-ach</i> w miejscowniku liczby mnogiej rzeczowników	ćwiczenia słownikowe (nazwy bohaterów baśni, np. <i>karzełek, wróżka</i>)
KRZYŻÓWKA 26 (hasło: Artysta)	plansza „Czy znasz tych artystów?”	155	pisownia trudnych ortograficznie nazw artystów (<i>rzeźbiarz, architekt</i> itp.)	ćwiczenia słownikowe (nazwy artystów)
KRZYŻÓWKA 27 (hasło: Autor)	plansza „Czy znasz tych artystów?”	155	pisownia trudnych ortograficznie nazw twórców (<i>kompozytor, pisarz</i> itp.)	ćwiczenia słownikowe (nazwy twórców)
KRZYŻÓWKA 28 (hasło: Kuropatwa)	Mira Jaworzakowa, „Kuropatwy na śniegu”	162–165	pisownia trudnych ortograficznie nazw ptaków (<i>wróbek, przepiórka</i> itp.)	ćwiczenia słownikowe (nazwy ptaków), podział na sylaby
KRZYŻÓWKA 29 (hasło: Pomóż)	Mira Jaworzakowa, „Kuropatwy na śniegu”	162–165	pisownia <i>-om</i> w końcówce celownika liczby mnogiej rzeczowników	ćwiczenia słownikowe (nazwy zwierząt)
rozdział VII				
KRZYŻÓWKA 30 (hasło: Już wiosna)	Józef Rybiński, „Od pierwszej skiby” lub Kazimiera Iłakowiczówna, „Wiosna”	168–169 234	pisownia trudnych ortograficznie nazw wiosennych roślin, ptaków i owadów	ćwiczenia słownikowe (nazwy wiosennych roślin, ptaków i owadów)
KRZYŻÓWKA 31 (hasło: Rolnictwo)	Józef Rybiński, „Od pierwszej skiby”	168–169	pisownia trudnych ortograficznie wyrazów związanych z rolnictwem (<i>pszenica, hodowla</i> itp.)	ćwiczenia słownikowe (wyrazy związane z rolnictwem)
KRZYŻÓWKA 32 (hasło: Chleb)	Feliks Rak, „Chleb”	170	wyrazy trudne ortograficznie, występujące w tekście utworu	kształcenie czytania wybiórczego (umiejętności znajdowania w tekście potrzebnych informacji)

Krzyżówka	Tekst z podręcznika „Dziwię się światu”	Strona podręcznika	Zagadnienia ortograficzne	Inne zagadnienia polonistyczne
KRZYŻÓWKA 33 (hasło: Kołacz)	Feliks Rak, „Chleb”	170 171	wyjątki od pisowni rz po spółgłoskach p, b, t, d, j, w (<i>pszczoła, pszenica, kształt</i> itp.)	ćwiczenia słownikowe (wyrazy związane z chlebem)
KRZYŻÓWKA 34 (hasło: Bez pracy nie ma kołaczy.)	„Kołacz”	171	pisownia -arz w nazwach wykonawców czynności (<i>szklarz, bibliotekarz</i> itp.)	ćwiczenia słownikowe (nazwy wykonawców czynności zakończone na -arz)
KRZYŻÓWKA 35 (hasło: Zmartwychwstanie)	Cyprian Kamil Norwid, „Zmartwychwstanie”	196–197	pisownia trudnych ortograficznie wyrazów związanych ze świętami wielkanocnymi	ćwiczenia słownikowe (wyrazy związane ze świętami wielkanocnymi)
KRZYŻÓWKA 36 (hasło: Uczucia)	Ewa Zawistowska, „Radość”	198	pisownia -ę w końcówce 1. osoby liczby pojedynczej czasu teraźniejszego czasowników	ćwiczenia słownikowe (nazwy uczuć), różnica między mową a pismem
rozdział VIII				
KRZYŻÓWKA 37 (hasło: Wiejska droga)	Maria Konopnicka, „Co dzieci widziały w drodze”	200–201	wyrazy trudne ortograficznie, występujące w tekście utworu	kształcenie czytania wybiórczego (umiejętności znajdowania w tekście potrzebnych informacji)
KRZYŻÓWKA 38 (hasło: Ulica w mieście)	Czesław Miłosz, „Droga”	202	pisownia trudnych ortograficznie wyrazów związanych z krajobrazem miejskim	ćwiczenia słownikowe (wyrazy związane z miejskim krajobrazem)
KRZYŻÓWKA 39 (hasło: Podróżuję)	„Podróż”	204	pisownia -ę w końcówce 1. osoby liczby pojedynczej czasu teraźniejszego czasowników	ćwiczenia słownikowe (czasowniki nazywające rodzaje podróżowania), różnica między mową a pismem
KRZYŻÓWKA 40 (hasło: Drzewa, krzewy)	„O osicynie i leszczynie”	206	pisownia trudnych ortograficznie nazw drzew i krzewów	ćwiczenia słownikowe (nazwy drzew i krzewów)
KRZYŻÓWKA 41 (hasło: Celownik)	Joanna Kulmowa, „Niebo nad miastem”	210	pisownia końcówki -om w celowniku liczby mnogiej rzeczowników	ćwiczenia słownikowe (rzeczowniki związane z widokiem nieba, np. <i>chmura, helikopter, gołąb</i>)

Krzyżówka	Tekst z podręcznika „Dziwię się światu”	Strona podręcznika	Zagadnienia ortograficzne	Inne zagadnienia polonistyczne
KRZYŻÓWKA 42 (hasło: „Słowik” Andersena)	Jan Christian Andersen, „Słowik”	216–225	wyrazy trudne ortograficznie, występujące w tekście utworu	kształcenie czytania wybiórczego (umiejętności znajdowania w tekście potrzebnych informacji)
rozdział IX				
KRZYŻÓWKA 43 (hasło: „Dar rzeki Fly”)	Maria Krüger, „Dar rzeki Fly”	236–244	wyrazy trudne ortograficznie, występujące w tekście utworu	kształcenie czytania wybiórczego (umiejętności znajdowania w tekście potrzebnych informacji)
KRZYŻÓWKA 44 (hasło: Pawia)	Joanna Pollakówna, „Marceli Szpak dziwi się światu”	252–253	pisownia -ę w końcówce biernika liczby pojedynczej rzeczowników rodzaju żeńskiego	ćwiczenia słownikowe (nazwy zwierząt), różnica między mową a piśmie
KRZYŻÓWKA 45 (hasło: Psie rasy)	Ryszard Marek Groński, „Po co właściwie trzymać psa?”	260–261	pisownia trudnych ortograficznie nazw psich ras (wyżeł, chart itp.)	ćwiczenia słownikowe (nazwy psich ras)
KRZYŻÓWKA 46 (hasło: Wakacje)	Stanisław Grochowiak, „Widok”	271	pisownia przyrostka -ówka	ćwiczenia słownikowe (nazwy związane z wakacjami)